

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Több erkölcsi kulturát!

Irta: *Rabenseifer Alfréd.*

Ismét krach. Egy fiatal élet ismét csödbe jutott. Méreggel marta ki a pontot e fiatal élet után annak hordozója. A nemrég öngyilkossá lett bécsi orvostanhallgatóra gondolok. Azt mondják az újságok, okos, ügyes ember volt, az orvostudomány terén máris nagy intelligenciával dicskedhetett; hogy már tanulóéveiben külön kutatásokat végzett és eredményeket ért el a malária betegségének gyógyíthatása körül. Tanulmányaira azonban nem tellett, sőt pénzhiányokat szenvedett, elkeseredett és a hivatásos életmentő — életlő lett.

Talán követ dobjunk rá? Nem. Inkább sajnáljuk, mert az ő büne inkább a mai társadalom büne. Szegény, ő csak egy példája a mai igen nagyon elterjedt embertípusnak. Tanult volt, okos, magas intelligenciájú, «támogatásraméltó», feje nehéz volt a tudománytól, de a gerincébe, úgy látszik, be nem oltották azt a viharokkal dacoló energiát és a nehéz fej letörte a gyöngye gerincet...

Ő a mai, csöppet sem erkölcsi kultúra, a mai nevelés gyermeke, azé a nevelésé, mely töm, csak tömi a fejet tudománnyal, ismerettel, a gerincet azonban nem erősíti erkölcsi ellentálló képességgel. Gyermeke a mai iskolai nevelésnek, mely legtöbbnyire a korlátlan észt helyezi az oltárra, de a negyedikes szerelmes gimnázistának a kezéből nem tudja kicsavarni a revolvért és a szolgálóleánynak kezéből nem tudja kiverni a méregpoharat. Lehet, hogy van sok tudományos főnk, de biztos, hogy igen kevés a tölgyjellem. Szegény Horác ugyancsak lámpással futkoshatna, míg megtalálná azt, kiről elzenghetné: «Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruine».

Vannak gőzgépeink, gyorsvonataink, föl edeztük a Röntgen-sugarakat, vannak repülőgépeink, tudományunk feltörtet a magasokba és kicacagja még a fast is, de mit használ mindez, mikor a gyorsvonatok Daudet jellemtelen Numa

Roumestánjait röpítik a világ egyik sarkától a másikig. Mit használnak a Röntgen-sugarak, ha azokkal revolvergolyókat kell keresnünk az emberi testben; mit ér, ha a gépeinkkel feltörtünk a nap közelébe és erkölcsi kulturánk ott kuruttyol, nyafog a pocsolyában, a csúszómászók és gerinctelenek osztályában...

Talán superlativusban, de mindenesetre találon jellemezte az oroszok atyuskája, Tolsztoj a mai kulturát, mikor így korbácsolt végig rajta az «Életről» c. művében: «Vannak gyorsvonataik, van villanyvilágításuk a mai kultúrebeknek, de az csak arra jó, hogy minél gyorsabban és villanyfény mellett mutassák meg a vén Európának bestiális állapotukat».

Tudományunk, technikai kulturánk koronás fejjel jár, de erkölcsi kulturánk még ütökopott facipőkben kocog. A tudomány leányai a szalonokban, a napsugarokban sütkéreznek, míg a jellemesség leánya, hamupipőke módjára a konyha szurtos hamujában ül és sír és várja, mikor jön már az a királyi herceg, ki a kultúra leányaival egysorba állítsa.

Innét vannak az életkatasztrófák, innét a minden országban haladvány módjára folyton szaporodó öngyilkosok száma, innét a sok revolverdörrenés, mely olt életet, tépi szét hitvesek reménységét. De hát szinte hallom az ellenvetést, mit akar az úr ezekkel a jeremiákkal, ezekkel az elégiakkal itt a pedagógia hasábjain? Mi közünk nekünk tanítóknak, tanároknak, nevelőknek a sok méreghez és a revolverdörgésekhez? Kik használták azokat, nyugodjanak békében!... Sit illis terra levis... punctum...

A tanítók, a tanárok a kultúra oszlopai, ők az Atlasz, ki vállain hordozza a kulturát, mondja Mailáth püspök a «Tanítók tanácsadója» egyik régebbi évről való kötetében. Igaz, szent igaz. Ki tagadni merné ezt, arról elmondhatnók, hogy valahol a Lipótmező mellett vett ki lakást. Ám, ha ez igaz, úgy vaskövetkezetességgel következik, hogy az öreg Atlasz (a pedagógia) sokban ludas, hogy ilyen kulturát hord a vállain, mely szípkázik a tudománytól, de felelni nem tud, ha erkölcsi ellentálló képességről van szó. Igen,

hibás a pedagógia, pedig manapság úgy nevelnek különösen a közép- és felsőiskolákban, hogy csak tönnék, tanítanak ismeretekre, de az igazi jellemnevelésre az egyes tantárgyak tanításánál vajmi keveset adnak. Azt mondják, nincs így! Nem csekélységem mondja, hanem Foerster, a nagy pedagógus, ki nemcsak beszél, nemcsak azzal vadolja a mai iskolákat, hogy technikai tudással gyöttrik a tanulókat, hanem maga is egész tehetségével utat tör az ethikai nevelésnek. Ezért gyülesezik, ezért beszél, ír könyveket (Jugendlehre, Erköls és Jellem, Az élet művésze), hogy kérjen, hogy buzdítson, hogy tüzelje a tanítókat, a nevelőket, szabadítsák hát ki már egyszer a konyha szurtos hamujából az erkölcsi kultúra hamupipőkéjét és állítsák a technikai kultúra leányzó mellé, velük egy-sorba. Lehet minden tantárgynál jellemre tanítani... Lehet a község tárgyalásánál is fehér, emberszerető, szociálisan érző lelkeket nevelni (Lásd Foerster: Jugendlehre.) Uraim, állítsuk a tudomány művelésével egy-sorba a jellem acélozását. Ne neveljünk kalászkokat, nehéz, tele fejjel és üres, gerinctelen szálmasszállal...

Prohászka megszívlelendő szavaival zárom szerény soraimat: Tudunk sokat, de hogy igazán emberek volnánk a javából, rólunk állítani nem lehet. Absztrakt egyetemeken, gimnáziumainkban (s hozzátehetjük: sokszor elemi iskoláinkban) polirozzák eszünket, de hogy ezt a világot, ezt a vad bikát szarvánál fogva legyőzni tudnók, ettől a kulturától nagyon messze vagyunk. Nekünk olyan ismeretterjesztés kell, melynek nyomában erejénél és szelleménél fogva mi erőteljes életet élő, győző emberek, boldogságot teremteni tudó nemzet, emberszámba menő közösség tudjunk lenni.

Bogisich Mihály.

1913. július 27.

Az Országos Magyar Cecilia Egyesület-tel a magyar katolikus egyházi zenének s általa a gregorianista kath. lelkészkedő papság s kántorizáló tanítósnak virradt örömmünce. Egy páratlan munkás élet sokoldalú tevékenységének teljes sikerét s az elismerésnek legteljesebb megnyilatkozását elért galamblelkű, ősz főpap mutatta be e nap reggelén az Urnak felszázados aldozó papsága hálaadó arany-miséjét. És amint a reggeli nap arany sugarai a máriacelli kegytemplom oltáránál szentmiséjét följajánló jubiláns ezüst fűrtjeire fényt öveztek: mintha fölesendülne a szívvel-lelket megremegtető, örökbeesű opusainak anygalkörusa, hogy ezek szárnyán törjön magának utat a Legtökéletesebb csillagtrónusú magyar Musica sacra patriarchájának életeért a magyarhoni ünneplők és tisztelők szívéből fakadó legáhitatosabb imádság. A mindenható örök Isten végtelen kegye sugározza be szentegyházunk, magyar hazánk s magyar egyházi zenének e fáradhatlan munkásának életét, hogy ujult erő s egészséggel még igen hosszú időn át munkálkodva, lehessen mindnyájunknak a kath. magyar egyházi zené-

ben ne csak követendő apostolunk, de örömünk, büszkeségünk és dicsőségünk is!

Bogisich Mihály nevének fénye, egyéniségének ragyogása, küldetészerű hivatásának bámulatos módon való, legteljesebb betöltéséből árad. A minden nehézséggel megküzdő, tudományos és sikeres munkálkodás tette nevét ismertté a legilletékesebb és legmagasabb körökben, meg e hon határain túl is. Önfeláldozása és egyéni értékének latbavetése volt a közöny és tudatlanság jégtörője és csak általános természetű zenei műveltségének hajója vihette a magyar katolikus egyházzenét, a reform folyamán át, a mai fejlettség kikötőjébe.

A rettenthetetlen buvár erélyével és kitartásával szállt a történelmi idők ő- és középkorának mélyébe, hogy a Nemzeti Múzeum, Akadémia és Egyetemi könyvtár őrizte, történelmi értékű, régi Codexek, írott és nyomtatott régi könyvek elsárgult lapjain fennmaradt, százados emlékü templomi énekek igaz gyöngyeit. A *Keresztény egyház ősi zenéje* című, 1879. év folyamán megjelent nagy művében mindnyájunk közkincsévé tegye. Tanácsosal, útbaigazítással e mű létrehozásában nem kisebb ember szolgált, mint *Liszt* Ferenc, aki iránt halálját és mélységes hódolatát a mű előszavában: «... a zeneművészet egén világító napként ragyogó géniusz, a nemeslelkű atyai barát, az utólréhetetlen művész, a XIX. század egyik esodálatos zeneköltője...» szavakkal fejezi ki.

A magyar irodalomban páratlan s e téren úttörő mű becsét a Magyar Tudományos Akadémia akként honorálta, hogy levelezőtagul választja s ugyanakkor nemcsak *Haynald* bíbornok 600 koronás egyházzenészetű ösztöndíját nyeri el, de Trefort miniszter külföldi tanulmányutra küldi. *Bogisich* karrierje ettől az időtől kezdve szédületes gyorsasággal emelkedik az elismerés horizontján mindig magasabbra.

Az 1881. évben a Magyar Tudomány Egyetem bölcsészeti karától a magyar és általános zenetörténelem magántanárának habilitált káplán-akadémikus a halhatatlanok esarnokáiban való székét újabb értékes művel alig foglalja el, máris a budavári plébánia uraként látjuk viszont. A budavári «Boldogasszony templomá»-nak stilszerű fölszerelése, az istentisztelet nyelvének magyarrá tétele s e templom vagyonának gyarapítása érdekében rendkívüli munkásságot fejtett ki s a *Lorettoi* kápolna restaurálására való gyűjtéssel emléket a késő utókor előtt is biztosította. Az egyházi zene- és énekkar szervezésével való miniszteri megbízás az elismerés babérjának újabb levele, mit a *herpályi prépostság* adományozása csak fölfrissít. És bár minden idejét lekötötte az országos dicsérettel illetett egyházzenei tevékenysége, a kulturális egyesületek ténykedésébe mégis mindenütt befolyik. A kítüntetések egész sora következik rá, ami csak újabb és újabb alkotásra serkenti. *Ősünk buzgósága* 1888. évben való kiadásával oly művet nyújtott, amely a magyar nyelv ujjászületésének ez idejében nemcsak aktuális nagy értékkel gazdagította a magyarosodás ügyét, hanem az ősi magyar éneknek is biztosította a legméltóbb helyet. De minden törekvésével oda is hatott, hogy a magyar egyházzenetörténelmi énekeloadásokkal a közönség vallásos és hazafias érzületét fejlessze. Mint esperes, székesfővárosi bizottsági tag és Szent-Vince-Egyesületi elnök mindig a katolikus magyarság megerősítésének, jóléte emelésének ügyét istápolja és ez irányú

fáradhatatlan működésének is maradandó becsei volt. Az Országos Magyar Cecília-Egyesületnek a bíboros-hercegprímás 1897-ben elnökévé nevezi ki, amit 1898-ban az esztergomi kanonokká való kinevezés követ.

Köteteket töltenek be Bogisich Mihály felszázados papi működésének idejére eső pozitív eredmények s örökbecsi műveinek a magyar katolikus egyházzene szeretetéből kötött virágbokrétája. Hogy Bogisich a magyar katolikus kántoroknak mily igaz barátja, az igazi tehetségek mily felismerője, erre példa Vavrincez Mór és néhai Kersch Ferenchez fűződő barátsága. Mindkettőjüknek szellemét athatotta Bogisich Mihály tudományosságának fénye; mindketten követendő példáink a magyar katolikus egyházi zene ápolásában!

Bogisich Mihály püspök felszázados papi jubileumának ránk köszöntött öröm-ünnepét a legméltóbban úgy szenteljük meg, hogy az ősz főpap drága életeért szívünkbelől feltörő fohászaikba az ő nemes intenióinak követésére, a kath. magyar egyházi zene ápolására való fogadalmunkat is beleszójuk.

Isten áldása áradjon műveire s ez segítsen minket fogadalmunk beváltásában!

A hangszeres templomi zene történelmi, esztétikai és egyházi szempontból.

Irta: *Dicenty Gyula.*

II.

Magának a hangszeres zenének a szentélybe való befurakodása talán nem járt volna oly nagy veszéllyel, hiszen a harmónia, a polifónia is csak később, a gregorián korális után jutott be az egyházba; azonban míg ezen tényezők fönntartották a szövegnek, mint imának föltétlen uralmát s ennek elsőségét csak előmozdították, addig a hangszeres zene a vokálistól, mint valami nagy tehertől, szabadulni s föléje emelkedni akart. És ezzel annyira mentek, hogy már nemcsak a vonós, hanem a réz- és ütőhangszereket is behurcolták a templomokba.

Való, de annál szomorúbb megjegyzést tett Reichenberger a múlt század második felében: «nincsen már tulságos messze az időpont, amikor operákba és koncertekbe kell elmenni azért, hogy jó egyházi zenét hallhasson az ember és a templomba azért, hogy a színházi és hangversenyzenében legyen része. Valóban fölháborító, hogyan szentségtelenítették és szentségtelenítik meg napjainkban az egyházi zenét».¹

Ezért is, de meg e többi tárgyalt szempontból kifolyólag is «szinte elvül lehet fölláttani, hogy az egyházi zene megmarad egyháziának mindaddig, míg vokális marad.» Ezt a véleményt csak megerősítik Wagner Richárdnak következő szavai: «Egyedül az emberi hangot, az Isten igéjének kifejezőjét illeti meg az elsőség a templomban és nem a cicomás hangszerezést, annál kevésbé a triviális hegedülést, amint ez korunk legtöbb egyházi darabjában észlelhető és ha az egyházi zene vissza akarja nyerni eredeti tisztaságát, kizárólag a vokális zene terére kell lépnie.»²

¹ V. ö. Járosy Dezsőnek «Az egyházi zene és a papság» című munkája. 115. lapját.

² Lásd *Gesammelte Schriften* c. m. 2. köt. 337. l. (Dr. Haberl Magister Choralis. Fordította a pécsi növ. paps. Szent Pál Társulata. 1894.)

Már most ezek után arra a kérdésre kell megfelelnünk, mi az egyház állásfoglalása a hangszeres templomi zene terén?

Midőn az egyházi zenéről beszélünk, tulajdonképpen a vokális zenét, vagyis az éneket kell értenünk alatta, mert a régiek a «musica» szó fogalmával a szövegnek a dallammal való kapcsolatát jelölték. Azonban — mint említettük — a XVIII. század zeneművészei: Scarlatti, Bach és Händel révén a hangszeres zene a szövegtől elválasztva, lassankint mint önálló művészet kezdett szerepelni. De az egyház ragaszkodott a «musica» szó régi és egyedül helyes fogalmához. Különben is elsősorban — ima az egyházi zene és csak azután a mostani értelemben vett zene. Innen van, hogy az egyházi zene minden más művészet között a legfontosabb részt foglalja el a külső istentiszteletben. S a hangszerek templomi használatának is csak addig van jogosultsága, míg alárendelt szerepet foglalnak el az egyes hangszerek a szöveggel szemben.

A templomi zenének a komolyság és fönségesség jellegét mintegy magán kell hordani és mindazt kerülnie szükséges, ami inkább a szinpadiaságra vall. Ezt kívánta a trienti zsinat s ugyancsak erre vonatkoznak Krutschek P. «Die Kirchenmusik nach den Willen der Kirche» c. m. 152. oldalán közölt szavak: Benedikt XIV. spricht in seiner Encyklika von dem Instrumenten, «deren Gebrauch in den Kirchen geduldet (tolerari) werden könnte» und erklärt dann im § 11. «die Bischöfe mögen, wenn in ihren Kirchen der Gebrauch der Instrumente eingeführt sei, ausser der Orgel nur Streichinstrumente und Fagotte gestatten, weil diese zur Stärkung und Unterstützung der Sänger dienen, verbieten aber sollen sie Pauken, Jagdhörner,¹ Posaunen (tubas) Oboen, Flöten, Klaviere (Psalteria symphonica) Mandolinen und ähnliche Instrumente, welche thearalische Musik hervorbringen». — Majd több szaktekintélyre, (köztük a protestáns Mendelssohnra is) illetőleg ezeknek nyilatkozataira hivatkozik, kik mindannyian az egyháznak adnak igazat.

A ritusok kongregációjának egy 1894. júl. 21-ről kelt rendeletében a «regolamento per musica sacra»-ban ezeket olvassuk:

Minden zeneszerzemény, ha azt áthatja azon cselekmény szelleme, melyet kísér, ha áhíthatos módon megfelel a ritus és a szavak jelentésének, a hívőket áhíthatra indítja és ezért az Isten házába méltó.

Az orgonával kísért zene feleljen meg a hangszernek általában kötött, harmonikus és komoly jellegének.

A hangszerekkel való kíséret szerény modorban támogassa az éneket, de ne nyomja el azt.

Szigoruan tilos a templomban minden világias színezetű ének vagy zene, kivált ha szinpad motívumok, variációk és reminiscenciák befolyása alatt áll.²

Tehát a hangszeres zene is megtűrhető, ha mindjárt az imádságos könyvről magára fordítja is figyelmünket; de természetesen megkívánjuk az ilyen zenétől, hogy — mint az imádság — lelkünket Istenhez emelje s általa mintegy közelebb érezzük magunkat Istenhez; a zene fönséges hatásában is magának az Urnak fönségét csodáljuk. Az ilyen zene valóban megfelel az egyház szándékának.

¹ Nemde ezek önkéntelenül is a fanfrokra, azaz vadászati zeneművekre emlékeztetnek?

² V. ö. az «Egyh. zeneközl.» IX. évf., 10. sz.

Azonban így áll-e a dolog? Korántsem. Argumentumul elég hivatkoznunk a tapasztalatra. S éppen azért, mivel leginkább a hangszeres zene révén jutottak templomainkba a különböző visszaélések, nem nézheti jó szemmel az egyház annak terjeszkedését.

Járosy a már említett munkájában közli Möhler találó megjegyzését: «A hangszeres zene veszélye éppen abban rejlik, hogy a vele való visszaélések nemcsak azon korból erednek, mikor a hangszeres zene új volt és az emberek gyermekes játsz kedvelés és gyönyörűséggel csüngtek az új hangszereken, hanem akkor is bajt jelentett, mikor a tizenharmadik században fejlődésének tetőpontját érte el. A legtriviálisabb hegedülés és a legbotránysabb zenélés fészkelte be magát akkor az Isten házába: nemcsak a városokban, hanem a falvakban is örömmel tellett az embereknek benne s úgyszólván nem is ment ünnep számba az, ha a vörös betűs napnak nem volt meg a maga «figurált» miséje és vecsernyéje. Dacára annak, hogy a falusi zenekarok akkor sokkal jobbakként és verébáltabbak voltak, mint manapság, mégis bizonyos az, hogy a Bauerntanzmusik még nem templomi zenekar, éppen úgy, ahogyan a katonazenekaroknak jól eljátszott indulói még nem biztosítékai a használható egyházi zenének. De az akkori világ zenészei szívesen jártak ezeknek a meseterembeknek kedvére, komponáltak olyan miséket és vecsernyéket, dass es den Leuten in die Beine fuhr; vig istentisztelet és kedélyes ajtatzkodás volt ez különösen akkor, ha a falvakban is a primadonna és a hőstenor koloraturáriákat adtak elő; ilyen esetekben a jókedvű táncos és a parasztbúcsúhoz már nem hiányzott sok».

De azért ne gondoljuk, hogy az egyház határozottan tiltja a hangszerek templomi használatát. Bár megvan a maga hivatalos hangszere, az orgona, mely a többi hangszereket mintegy önmagában egyesíti, mégis püspöki engedéllyel a többi hangszerek használatát is az említett föltételek betartásával megengedi.¹

Általában az egyházi zenekarokban a vonóhangszerek legyenek előtérben, míg a zongora vagy más zajos és profán hangszerek, (strumenti fragosi o leggeri) mint a nagy dob, (il tamburo, la grancassa) a harangjátékok és más effélék használata a «motu proprio» 19-ik cikkelye szerint tiltva van.

Végül álljanak itt Járosy Dezsőnek, a kiváló magyar zenesztétikusnak következő szavai:

A hangszeres zenének a liturgikus kereten belül való szerepeltetése még mindig probléma. Mindaddig, míg nagy zeneszerzők e függő kérdést nem oldják meg az egyház meglegedésére, legyünk óvatosak a hangszeres zenével szemben. *Pium desiderium* marad Witt-nek kijelentése, melynek Liszt Ferenc előtt adott kifejezést, hogy mikor lesz már *Palestrinánk* és *Missa Papae Marcellink* a hangszeres egyházi zene terén? Witt óhaja eddig még nem teljesedett be. Az újabb időben kissé engedékenyebb német ceciliánoktól várjuk a kérdésre a végső és döntő feleletet.

Utolsó megjegyzésünk csak az legyen, hogy ismét és folytonosan a vokális zenét állítsuk az egyházi

¹ Azonban ne legyünk olyan véleményben, hogy a magánhangszerrel, pl. hegedűvel kísért szónéklés is jogot tarthat ezen engedélyre, mert ilyen esetben többnyire a varítás vagy legalább is nem liturgikus szempont lép előtérbe.

zenére való figyelmünk központjába. Törekedjünk egyházunk ezen egyik legrégebb és legértékesebb kincsét, a gregorian korálist, mely az emberek részéről rosszakaratból vagy inkább tudatlanságból oly mostoha elbánásban részesül, minél jobban tanulmányozni s annak szeretetét minden katolikus hívó¹ de különösen az ifjú nemzedék közül leginkább a papnövényedékek és kántorjelöltek szívébe esöpögtetni.²

Csáky Károly gróf váci püspök «Karolina» intézete.

Irta: Bertalan Vince.

Amily lehangoló jelenség az, hogy szorosán vett elemi népiskolánk a közelmúltban a városokban éppen úgy, mint a falvakban, nagy tévesztetést szenvedtek, oly öröndetesnek kellene tekinteni azt, hogy a fiú közép és a középiskola felé hajló polgári leányiskolák szaporodásával némileg mintha kárpótlás állna be.

Azt mondom: «némileg», mert a tévesztetést, amely a protestáns előnyomulás mindnagyobb térfoglalása folytán, kiváltképpen és elsősorban a debreceni egyetemnek az állam asszisztálásával való határozottan protestáns irányzatú fel- és kiépítésével kilátásba helyezhető, további veszteséggel szemben nyereséggel aligha kiegyenlíthető. Ha csak egy megfelelő önkormányzat (autonomia) létesítésével a katolikus értelmiséget existenciájuk megvédése tekintetéből is szorosabb érdekkörbe nem vonják.

Aki az iskola birtoklásáért folyó küzdelemben a különféle jelenségekben itt is, ott is feltűnő mozzanatokat a hájszálnyi árnyalatot is észreévó éles és élénk figyelemmel kíséri, tisztában van azzal, mikép a protestáns és az őket előszeretettel támogató szabadkőművesség részéről oly nagy garral hangoztatott kath. térfoglalás és megymás nem egyéb, mint megtévesztés, hogy annál hatásosabb legyen a protestáns előnyomulás, amelynek régebbi bevalott célja: Magyarországot protestáns állammá tenni, evégből a protestáns hegemoniát minden téren a legapróbb részletekig kivívni, ha mindjárt az államosítás révén is. Innen van, hogy a protestáns tanfői csak látszólag védekeznek iskoláik államosítása ellen, valójában pedig óhajtkák, mert ott nagyobb terük nyílik protestáns misszióikat betölteni.

Mondanom sem kell, hogy e tekintetben, bár öntudatlanul, nagyon sok kath. tanító is támogatja őket, de inkább azon radikális tanítói elemek javára, akik a protestáns óhajok teljesülésének révén oly helyzetet teremtenének maguknak, hogy egyedül ők lehessenek az állami hatalomban a közművelődést

¹ Ennek megkönnyítésére adott ki Járosy Dezső, a temesvári papnevelő vicerektora s a «Kath. Egyh. Zene-közlöny» szerkesztője egy füzetet «Crata Fratres» címén, melyet a «Népnevelő» is többször ismertetett, s magában foglalja a liturgikus nagymise énekeinek latin-magyar és latin-német szövegét. Lásd bőv. a «Népnevelő» 21. sz. 256. l.

² Leginkább ajánlható munkák az egyházi zene köréből: dr. Haberl: Magister Choralis (német). (Magyarra is lefordította a pécsi növendékpapság Szent Pál Társulata, de már minden példány elfogyott.) P. Birkle-Meiszner: A choralis ének katekizmus, P. Johner: Neue Schule des gregorianischen Choralgesanges. Az első kettő a «Szent-István-Társulatnál», ez utóbbi pedig Pustet Fr. cégnél Regensburgban kapható meg.

irányító korlátlan hatalom, tekintet nélkül arra, vajjon magának az államnak, az államot alkotó különféle társadalmi osztályokat képező iskolafenntartóknak, tehát a népnek van-e érdekkörébe vágó beleszólása avagy nincs.

Ez a perspektíva. Ezzel szemben a katolicizmusért küzdeni, harcolni, a kath. nép anyagi és lelki javait megvédeni, előmozdítani nemzeti és vallási feladat.

A váci egyházmegye főrangú, de szívében és lelkületében az apostolok cselekedeteinek útján járó főpásztor, Csáky Károly gróf püspök, egy minden időben számottevő áldozattal szaporította alkotásainak szorozatát.

Gyönyörű hajlékot emelt a váci róm. kath. polgári és elemi leányiskolának, amely minden ízében megfelel a törvény követelményeinek.

Tisztelendő Kogler Anna főnöknő, pápai szent Vince-társulat kötelékébe tartozó irgalmas nővér, polgári iskolai igazgató engedelméből és kegyes vezetése mellett volt szerencsém a kétrendbeli iskolát és az apáca-zárdát magába foglaló épületet, elhelyezését, berendezését behatóan megsejmelni.

Mondanom sem kell, mert annyira magától értődik, hogy az épület minden helyiségét szent Vince leányainak megszokott gondozásából ragyogó tisztaság és benne a legapróbb részletekig kiterjedő rend ékesítik. És megértem azt a boldogságot, amit a főpásztor akkor érez, mikor az anyagi korban élők számára a népnevelés, a róm. kath. egyháztan által előírt leánynevelés ezen általa alkotott egyszerű, de annál finyesebb otthont magába foglaló csarnokába lép.

Az intézet, amely a főpásztor védőszentjének nevére «Karolina» intézetnek neveztetett el, a székesegyház déli részén homlokzattal arra van építve és egy emeletes szilárd épülettömb. Egyik szárnya a Gáspár-utcán húzódik végig és magában foglalja az alkotó főpásztor temetkezési helyéül szolgáló intézeti kápolnát és a nővérek által vezetett és «Xonochium»-nak nevezett szegényházat.

Az intézetben nyolc tanterem és egy kísérleti terem van. Négy tanterem a polgári és négy az elemi leányiskolások számára. Minden egyes tanterem 54 tanuló részére van berendezve és pedig oly felszereléssel, ami semmi kívánni valót nem hagy fenn. A tanteremek magasak, világosak, vonzók, mind-egyik baloldali világossággal. Ezekon kívül van egy szertár és könyvtárszoba, amelynek egyike tantestületi értekezleti termül is szolgál.

A földszinten — emeletmagasságban — egy pompás és nagyterjedelmű terem van, amely torna- és dísztermül szolgál egyaránt. A terem egyik falába van elhelyezve a színpad függőnye, mely színpad a terem folytatásául szolgál, mögötte az öltöző szobával.

A színpad az adott körülményekhez képest modern berendezésű, amelynek átellenében egy felvonható válaszfal van elhelyezve, ami mögött az egyik tanterem a főpásztor és kísérő személyzetének karzatául szolgál.

Minden, de minden ügyesen van elrendezve. Hát még milyen kedves leszen majd, ha a nagyterjedelmű udvart nyíló virágoktól ékes kertet fogják a gondozó kezek varázsolni, mint ahogy ékes példánya lett a kápolna melletti kiskert, amely a főpásztor messze földön ismeretes kitűnő ízlése szerint egy-két nap alatt virágos pázsit lett.

A nővérek lakóosztálya az intézet folytatódó részén van elhelyezve, amelynek egyik felén van a

fogadószoba, asztalán az intézetet látogató vendégkönyvvel, amelybe f. évi július hó 13-án a mostani vallás- és közoktatásügyi miniszter, Jankovich Béla dr. markáns vonásokkal jegyezte nevét, aki akkor történt látogatása alkalmával megígérte volt a főpásztornak, hogy az intézetet a jövő tanév folyamán is föl fogja keresni.

Az intézet folytatásában a kápolnán túl van a szegények háza, amelynek felépítésével és mintaberendezésével az irgalmasság cselekedeteit gyakorolta az apostoli lelkülettel megáldott főpásztor.

Az iskolai építkezés egymagában egyszázötvenezer (150.000) koronába került és állandó fenntartására kétszázezer (200.000) koronás alapítványt tett le. Az összes építkezési költségek négyszázezer koronát tesznek ki.

Ime a váci főpásztor újabb alkotása: iskola, kápolna és szegényház.

Az iskola a közművelődést, a kápolna a lélek nyugalmát, a szegényház pedig az irgalmasság gyakorlatát szolgálja.

Mily szép, mily fenséges és mily fenkölt gondolkozására vall annak a püspöknek, akinek bölcsőjén az ősmagyar származású Csáky grófok cimere díszlett és akinek főpapi palotáján otthonlétében magasan lengeti lobogóját a Naszál ormán áttörtető északi szél, hogy hírét vigye a főpásztor hármaskörének, amit ő a Jézus nevében a boldogságos szent Szűz közbenjárásával az emberek javára és mindenkiben az Isten dicsőségére alkotott.

Élvezze is alkotását, alkotásának jótéteményeit nagyon, de nagyon soká, hogy majdan a legmagasabb emberi kort elérve vegye át megdicsőülésének hervadatlan babérágát.

A cselekvő-szemlélet.

Irta: Szabolovszky István.

Köztudott dolog, hogy a modern iskola: a munka, helyesebben az öntevékenység, az alkotás iskolája. Vannak azonban egyének, akik az iskola jelenlegi irányát helytelennek, hibásnak, céltévesztőnek tartják. Nézetünk szerint manapság nincs oly szükség a kezűgyességre, az izomerőre, mint valaha. Ma már az izomerő helyét hovatovább a gőz, a víz, a villám, stb. erő pótolja, melyet a technika újabb és újabb vívmánya rabigába hajt. Ezzel a munka tökéletesebbé, helyesebbé s rövidebb időtartamúvá válik. Igaz és kétségtelen. Első pillanatban tehát olybá tűnik a dolog, mintha igazuk volna, amde mélyebb gondolkodás a cselekvő-szemlélet érvényesülése mellett foglal állást. Ezek után a kérdés tárgyat képezi: vajjon mire való a cselekvő-szemlélet, a kezűgyesség?

Hogy a dolog lényegét mindjárt láthassuk; szükkes kijelenteniünk, hogy a cselekvő-szemléletnekettős értéke van. Nevezetesen a szervezet és az észmívelő értéke.

Tudjuk, hogy mindaz, amit nem művelünk: elernyül, satnyul. Így vagyunk az egyéni szervezettel is. A mostani specializáló munkamegosztás egyoldalúvá fejleszté az ember szervezetét, mi az egyéni erők összhangja fejlesztése szempontjából káros következményű. A munkás valóságos rab-szolgája lesz a gépnek; annak bizonyos részévé válik. Hasonló műveletet tapasztalunk az u. n. rézmunkásnál is. Ennél csak azok az izmok, erők

működnek, melyek a munka véghezviteléhez szükségesek, a többi parlagon hever.

Természetes, hogy idővel elsatnyulnak, elcsenevészednek. Epen így nyilatkozhatunk a szellemi munkásokról és tanulókról is. Iskoláink javarésze még konzervatív jellegű. Főfigyelme főleg a tanuló szellemvilága művelésére irányul, míg ellenben a szervezetet s annak helyes nevelését mellőzi. Így tehát a szellemi és testi nevelés között nincs meg a megkívánható összhang.

Ezen a bajon a cselekvő-szemlélet igyekszik segíteni, mely ellensúlyozza a szellemi művelet által keletkezett hibákat. Alkalmat nyújt arra, hogy a tanuló szervezete, szervi energiája gyarapodhassék. A szervezet passzív munkáját az aktivitás körébe helyezi. Eszerint nemesak a szellem, hanem a test, a testi erő is gyarapodik s nemesedik.

A cselekvő-szemlélet második értéke, mint már érintettük is, az *ésművelésben* gyökerezik. Pontosabbá, világosabbá, részletesebbé teszi a szemléletet. Tehát küzd a különböző látszat ellen. Megmutatja a tények és az értékek világát. Kétséget nem szenved, hogy az érzékelhető világ tényét, értékét csakis bizonyos elemzés s integrálás által lehet pontosan megállapítani. De minthogy a világ képe a fejlődés folytán változik, ehhez a nevelésnek is kell alkalmazkodnia, mert csak így tudja a *valót*, a *tényt a látszattól* megkülönböztetni. Hogy a mőstani tanítás még igen sok látszatos tartalmat magában; főleg annak tudható be, hogy nem alkalmazkodik a fejlődés által keletkezett változatokhoz, oldalakhoz.

Innen van az, hogy a tanuló nem tudja a *látszatos* a *ténytől*, a *valóságoktól* megkülönböztetni. Olyannak értékeli, látja a világot, mint a minőnek látszik. Pedig a világ más, mint aminőnek látszik. Ha nem ismerjük a tények világát, nem tudjuk az ottan rejlő értékeket kellően kiaknázni. Minden látszat csalódással végződik; igen sokszor veszedelmbe sodorja az egyent. Az a tanuló, aki csak a könyvből, a betűből, az üres-szóból ismeri pl. a *fénytörés törvényeit*, nem tud eligazodni a tények-világában.

Tegyük fel, hogy az ily ismerettel bíró tanuló halászni vagy fürdeni akar. A látszat úgy tünteti a dolgot, hogy a folyó vagy a tó vize eléggé sekély. A gyermek a kellő tapasztalat és ismeret híján bátran belemegy a vízbe. De jaj! a víz sokkal mélyebb, mint aminőnek *látszott*. A gyermek minden segítség nélkül ott fulladt volna a vízben. Szakasztott így értelmezhetjük más látszatokat is; nemesak a természeti, hanem a szociális látszatokat is.

A tények fontos megállapítására egyes-egyedül csak a cselekvő-szemlélet vezet. Szükség szerint elemi, vizsgálja a tárgyat, a jelenséget, a tüneményt. Gátot vet az ú. n. homogén, *érzetek, képzetek* érvényesítésének. Elválasztja a *különbségeket a hasonlóságoktól*, az *azonosságoktól*. Ezzel utat nyit a különböző feltalálások, felfedezések körének.

Hogy hazánkban még kevés a feltaláló, a felfedező elme, leginkább az iskolának róható fel bűnül. Az egyének, a típusok helyett, *tucat, átlag embereket* nevel. Minél több azonosságot fedezünk fel a tárgy, jelenség, stb. egyes részseinél, annál tisztább képet kapunk róla. Annál jobban tudjuk értékesíteni. A cselekvő-szemlélet arra törekszik, hogy a tárgy valamennyi sajátosságát (kémiai, fizikai, stb.) felfedezze, felszínre hozza. Ez annál is inkább szükséges, mert csak így tudjuk azokat szükség-

leteink céljaira fordítani. A kézügyesség segítőtársa: az *iskolai laboratórium*, melyet iskoláink ezidőszerint még nélkülöznek. Amihez a kéz nem tud hozzányulni; azt a laboratórium elemzi, vizsgálja. Ha a kézügyesség és a laboratórium felfedezte a tényeket és az értékek világát; átadja a technika vívmányainak, hogy azokból az egyén szükségleteinek, fejlődésének megfelelő tényezőket alkosson. Itt látjuk tehát a cselekvő-szemlélet és a különböző gépek munkája közötti különbséget. Az utóbbi csak okot alkot, amit az egyéni cselekvő-szemlélet felfedezett. Ott, ahol nincs felfedező, feltaláló, a gőz, villám, stb. erő sem tud érvényesülni.

Összevetve az előadottakat, röviden láthatjuk, hogy a cselekvő-szemléletnek, a kézügyességnek az egyén és a társadalom fejlődésében fontos szerepe van. Minél nagyobb teret biztosítunk neki az iskolában, annál kizárólagosabb a tanuló jövő életténykedése, nemesedése.

SZEMLE.

Az örök tüzek fellobbanása rajzolódik le előttünk, mikor a hivatalos lap sokmindenről beszámoló híresekéi közül elénk villan az alábbi néhány sor.

Az egész mindössze néhány rideg, közömbös számsor, ami szerényen húzódik meg nemesek és egyéb nagyságok újonatu patinája mögött... Püspök; barát és ellenség a tisztelet és a nagyrabecsülés hangján említi. Túl van már a nagy neki-lendülések korán. Mint a gazda a dermesztő hideg után, amikor a játszi napsugár pajzansága idején megmunkálta földjét. A nagy kezdeményezések kora elmúlt s eljött a gyümölcsérés, a bőtermés ideje, amikor a gazda a meglegedés minden boldogságot felülmúló hangulatával dolgozik termése betakarításán. *Majláth* Gusztáv erdélyi püspök az ifjúság kulturális és valláserkölesi nevelésének terén Magyarországon úttörő munkát végzett. Lelkének áldozatkész lángolása megtörte a szívek jegét s megalkotta azt, ami a katolikus Magyarország egyik legkiválóbb büszkesége: a budapesti Regnum Marianumot. A katolikus ifjúság szellemi és erkölesi megújítása fűződik ehhez az intézményhez; ide vezethető vissza az új magyar kath. szépirodalom megszületése, a hitélet fellendülése s Magyarország reménysége: az életerős, vidám, modern kath. intelligencia a Regnum Marianum gyümölcse.

A nagy püspök pedig szerető szívének melegével küzd a nagy álmok minél tökéletesebb megvalósításán, mert az örök tűz — a krisztusi szeretet és jóság — emésztí szívet. Szinte érezzük azt a fájó érzést, ami elfogja lelkét, midőn látja, hogy tudja a balkéz mit tett a jobb. De azért engedje meg, hogy a magyarországi kath. tanítóság nevében szívünk egész melegével és haláljával köszöntsük őt ez alkalomból, midőn leszögezzük ellenfeleink részére, hogy a kath. főpapok igenis még mindig a kultúra és a haladás lelelkesebb barátjai és partfogói.

Íme a néhány számsor: A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter gróf *Mailáth* Gusztáv Károly v. b. t., t., erdélyi püspöknek, aki a dévai zárdaiskola átalakítására 40000 koronát, a petrosényi polgári leányiskola felszerelésére 1000 koronát, a hátszegi r. k. fiúiskola átalakítására 1000 koronát, a hátszegi Erzsébet-leányiskola telkére és átalaki-

tási költségeire 86.000 koronát, a brassói r. k. elemi és polgári iskoláknak 2400 koronát adományozott, a türkösi r. k. iskola fenntartásához évenként 200 koronával járul hozzá, a sárpataki r. k. iskola részére 1030 koronát, a mezőszegelyi r. k. iskola tanítói lakásának építésére 2000 koronát, az alsójárai r. k. iskola javítására 300 koronát, a tordai r. k. iskola átalakítására 3000 koronát, a harasztosi r. k. iskola építésére 10.000 koronát, a sepsikőröspataki r. k. iskola kibővítésére 2000 koronát, a szentiványlaborfalvi r. k. iskola felépítésére 6800 koronát és végül a miklósvári római katolikus iskola építési céljaira 4800 koronát adományozott, köszönetét nyilvánította.

A német iskolásgyermek vallása. A katolikus tanítók szövetsége az iskolásgyermek vallásáról érdekes statisztikát hoz nyilvánosságra.

1886-ban Poroszországban 4,838.247 népiskolai tanuló volt, 1911-ben pedig 6,572.140. A számbeli emelkedés 1,733.893 = 35.8%. A tanulók vallási statisztikája azonban a katolikusok javára az elmúlt 25 évben nagy eltolódásokat mutat. A protestánsok száma 26.4%-kal, a katolikusoké pedig 53.2%-kal emelkedett. A relatív emelkedés ötvenként számítva, így alakul:

	1886/91	1891/96	1896/1901	1901/1906	1906/1911
Protestáns	1.43%	6.07%	6.41%	6.18%	3.95%
Katolikus	1.11%	7.59%	11.46%	12.89%	10.82%

1886-ban a népiskolák tanulóinak 66.3%-a protestáns volt, 1911-ben pedig már csak 58.9%. Ugyan-ebben az időközben a katolikusok száma 35.8%-ról 40.7%-ra emelkedett.

A belga közoktatásügy fejlődése a kath. kormány alatt. Az 1884. évi június 10-iki választások a katolikusokat juttatta kormányra. A liberálisizmus hosszú idejű garázdálkodását áldásosabb korszak látszott követni, mert az új kormány első teendője az 1879-iki szomorú emlékü iskolatörvény megreformálása volt, ami még abban az évben, 1884. szeptember 20-án megtörtént. A reformot az 1895. szeptember 15-iki törvény és számos dekretum tökéletesítette.

A belga iskolák nagyjában két csoportra oszthatók Nép- vagy primárisiskolára és az ú. n. technikus iskolákra, melyek a mi középiskoláinktól abban különböznek, hogy egyes szakokban való kiképzésre helyezik a fősúlyt. A népiskolák nagy részét az állam támogatja és felügyel rájuk; vannak azonban nagy számban független, minden felügyelettől mentes tanintézetek.

A mai, még érvényben levő iskolatörvény nem intézkedik a kötelező iskoláztatásról. Ma még minden polgár maga dönt afelett, hogy gyermekét iskolába küldi-e vagy sem. A szabadság ezen nagyfokú élvezésének káros eredményeiről mindenesetre lehet csevegni, de tény az, hogy Franciaország a maga drákói szigorú iskolatörvényével nem ért el oly eredményeket, mint Belgium. Hogy az analfabéták száma Belgiumban 1880-ban a lakosság 21%-a volt, 1890-ben 15.92%, 1900-ban 12.01%, 1907-ben pedig 9.06%. Franciaországban a kötelező tanítást 1882-ben honosították meg és mégis 1907-ben a behozott ujoncok közül 10% analfabéta volt. Egyes departementekben (pl. Lozère, Creuse, Bretagne) a 16 éven felüli analfabéta leányok száma a hivatalos kimutatás szerint meghaladja az 50%-ot.

A belga iskola sikereit főképp annak köszönheti, hogy helyes megértéssel a tanulót korához és felfogóképességéhez mérten az életre készíti elő. Az iskola nem nyúg a tanulónak, hanem élvezet, mert az isko-

lában hajlamainak megfelelően bánnak vele. Akinek rajzhoz van kedve, annak módot és alkalmat ad az iskola tehetségének képzésére és érvényesítésére. Akit az iparművészet érdekel, az a szakiskolákban képezheti magát. A «nem az iskola, hanem az élet számára tanulunk» elv talán sehol oly ideálisan nem valósul meg, mint Belgiumban.

A tanulót takarékoságra már a népiskola rászoktatja az iskolákban fennálló iskolapénztárak révén, amelyekben a tanulók filléreiket gyümölcsözteszhetnek. Az alkoholelles mozgalom 1892-ben vonult be az iskolákba, amikor is a kormány iskolai mértékletességi egyesületek alakítását és alkoholelles előadások megtartását rendelte el. A közegészségügy a népiskoláktól a legfelsőbb tanintézetekig 1894 óta kötelező tantárgy. Az állatok és fák megkíméléséről, a műemlékek megóvásáról az iskola egy 1898. évi miniszteri rendelet folytán gondoskodik.

A népiskola befejezése után a technikai iskolák látogathatók, amelyek ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági, iparművészeti és háztartási irányúak. A belga helyezi a fősúlyt. Az ipari és kereskedelmi oktatásra a kormány 1897-ben 750.000, 1907-ben pedig 2,150.000 frankot fordított. Ebben az évben ezek az iskolák következőkép alakultak:

Ipari és kereskedelmi iskolák fiúk és leányok részére	125
Ipari iskolák fiúk részére...	68
Ipari iskolák leányok részére...	38
Tanonciskolák fiúk és leányok részére...	69
Iparművészeti iskolák...	6
Háztartási iskolák...	277
Háztartási és ipari iskolák leányok részére...	25

A tudományos kiképzésről a szakiskolák és a négy egyetem gondoskodik, amelyek közül a louvain-i kath. egyetem világhírű.

A belga közoktatásügy a katolikus kormány alatt oly magas nivóra fejlődött, hogy nemesak elérte a többi kulturnemzeteket, hanem a legtöbbet felül is múlja. S ez az örvendetes helyzet azt bizonyítja, hogy a katolikus uralom a nemzetek fejlődését és nagyságát mozdítja elő.

A protestáns tanítók a fizetésrendezési törvény ellen. Debrecenben az alsószabolcs-hajduvidéki protestáns tanítószövetség gyűlést tartott, amelyen erélyesen tiltakozott a kormány tanítóellenes intézkedései ellen. Különösen méltánytalannak és sérelmesnek nyilvánították határozatukban azt, hogy a fizetésrendezési törvény nem hogy csökkentette volna a fizetési különbözetet, hanem megnövelte. Eddig ugyanis az 1907. XXVI. és XXVIII. t.-c. értelmében az állami népiskolai igazgató és a felekezeti népiskolai igazgató fizetésében az összes szolgálati idő betudásával körülbelül négyszáz korona különbség mutatkozott, ma eszerint a törvény szerint a husz éves szolgálattal bíró, háromgyermekes állami népiskolai igazgató közt ezerkétszáz korona különbözet van. Tiltakozik a tanító függetlenségének csorbítása ellen is, mert hiszen a szolgálati magatartásnak a tanító magánviszonyaira való kiterjesztése ezt eredményezi.

Mit olvasnak leginkább a londoni gyermekek? A «London Country Council» statisztikai felvételeket készített a gyermekek kedvenc olvasmányairól. Figyelembe vették a könyvtárakban és a házi olvasmányt. Az első helyen Andersen meséi állnak; ennek a munkának van ma a legtöbb olvasóközönsége. Közvetlenül utána Robinson története jön. A har-

madik hely Dickens «Westward Ho», «David Copperfield» c. műveit illeti. Negyedik helyet «Alice in Wonderland» c. bájos mű, az ötödiket pedig az «Ezeregyéjszaka regéi» foglalják el. A régebben nagy olvasottságnak örvendő Walter Scott iránt csökken az érdeklődés, Shakespeare-nak pedig emelkedik a gyermekpublikuma. Shakespeart különösen a nálunk is lefordított Lamb-féle átdolgozásban olvassák.

A népiskolai vallásoktatás kérdése Németországban ép úgy napirenden van, mint nálunk. Hogy a német tanítósgazdagság ez irányú véleményét megismerjük a hamburgi «Vereinigung für Reform des Religionsunterrichtes» az összes német tanítókhöz és tanítónőkhöz a következő kérdőívet intézte: I. Hív-e Ön a népiskolai vallásoktatást kiküszöbölésének? Miért? Kívánja-e a vallásoktatást valamilyen tárggyal pótolni (pld. erkölcsi-, művészeti oktatással)? Miért részesíti ezt a pótlást előnyben? — II. Kívánja-e és miért a vallásoktatás fenntartását? Mily módon kívánja a vallásoktatást (tárgyilag, történeti, dogmatikus stb.)? Mely osztályokban és hány órában kívánja az ily módszerű vallásoktatást? Kívánja-e a kathekezizmus-szerű oktatást?

Pedagógiai körökben élénk érdeklődéssel várják a közérdekes eredményét. Ismerve a német tanítósgazdagság gondolat- és érzésvilágát, bátorkodunk előre megjósolni, hogy a kérdés a vallásoktatás javára fog eldőlni.

Az iskolareform Belgiumban. A közoktatásügyi miniszter a jobboldali frakciók június végén tartott ülésén új iskolatörvény tervezetét mutatott be, melyet azok elfogadhatónak jelentettek ki. Az új iskolatörvénytervezet legfontosabb rendelkezésére, hogy az iskolatörvénytervezet a 6. életévtől a befejezett 14. életévig írja elő. A törvény elfogadása esetén — ami bizonyos — ezt a rendelkezést 5 év alatt hajtják végre, mert körülbelül ennyi időre van szükség, amíg azon 92000 gyermek tanításának módjáról, helyéről megfelelően gondoskodhatnak, akik a mai törvény értelmében már nem iskola-kötelesek. A tervezet szigorúan kíván örködni, hogy az iskolázatás kötelezettségét betartsák s a visszaelöket drákói szigorral fogják büntetni. A legutolsó két évben a fiúk ipari, a leányok pedig háztartási oktatásban fognak részesülni.

A porosz tanítóképzés reformja. A porosz kultuszminiszter a tanítóképzésközvetítés véleményadás céljából leiriziot intézett, amely a miniszteriumnak a tanítóképzés reformjára vonatkozó terveit közli. A tervezet elsősorban a képezési oktatás tudományos szintjét kívánja emelni. E célból minden felesleges tantárgyat kiküszöbölnének a tanrendből és az utolsó előtti tanév végéig nagyobbára az általános műveltség elsajátítására, az utolsóban pedig főképp egyes szaktárgyak tudományos feldolgozására törekednének.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Munkácsy Minály : Ime az ember ! című világhírű festménye ingyen ! Minden magyar embernek büszkesége a magyar nemzetnek dicsőséget és méltó elismerést aratott e világhírű festmény, melynek fényképi mása a Szent-István-Társulat pártolótagjai címére szétküldött Irodalmi Értesítő tizennegyedik oldalán látható. A Társulat az évről-évre nagyobb számú pártolótagok gyűjtő-

itőinek buzgólkodását ez idén nemcsak azzal óhajtja jutalmazni, hogy minden gyűjtött tíz tag után egy-egy ajándékkönyvet küld, hanem a jó ügy érdekében buzgólkodó gyűjtőket azzal serkenti a nemes versenyre, hogy e világhírű kép művészi mását karácsonyi ajándékkul annak a gyűjtőnek küldi meg teljesen ingyen és bérmentve, aki a legtöbb pártolótagot gyűjti. Nincs mindenkinek módja arra, hogy a 72 koronába kerülő, 10 és fél centiméteres, aranyozott keretű, művészi képet megvegye; de arra igenis — majdnem kivétel nélkül — mindenkinek alkalma lesz, hogy e képért versenyre kelhessen s pártolótagok gyűjtésével úgy buzgólkodjék, hogy ezt ingyen szerezhesse meg. Ennek módja se nem titok, sem pedig lehetetlenség.

Az említett «Irodalmi Értesítő» 16—20. oldalain ama értékes, művészi képeknek fényképi mása is megvan, melyek a Szent-István-Társulat pártolótagjai közt — azon fölül, hogy tagilletményképen jutalomnyertes pályaműveket kapnak — sorsolásra kerülnek. Közel félezer korona eme képek értéke s mindenki szívesen fog beiratkozni pártolótagul, hogy a sorsolásban részt vehessen s hogy tagilletményén kívül igen értékes jutalomképhez juthasson. Az értesítő a pártolótagságot illető, minden tudnivalót közöl s mindegyik értesítőben gyűjtőiken kívül a tagdíjak beküldésére befizetési lap is van mellékelve. Nagyon fontos, hogy a gyűjtőik pontosan töltsék ki, vagyis a tagoknak ne csak neve, hanem foglalkozása, lakása (utca, házszám) is följegyeztessék. Ezenkívül az akadálytalan szállítás érdekében a tagilletmények csomagolási és szállítási költségei pótlására számított 20 fillér a tagdíjakkal egyszerre küldessék. Minden egyéb felvilágosításért, értesítő, gyűjtőik vagy befizetési lapért levélileg a Szent-István-Társulat igazgatóságához (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.) kell fordulni.

Új haladási napló. Az elemi népiskolák részére miniszteri rendelettel kötelezőleg előírt, praktikus, új beosztású *Tanmeneti haladási napló*, a következő rovatokkal: 1. óra; 2. napszak; 3. osztály; 4. tanított tárgy és tananyag; 5. rendes foglalkozások (félóránként és osztályonként is); 6. módszeres megjegyzések, észrevételek (a napló láttaozása), IV. javított kiadásban. E naplót szerkesztette s *egyedül kapható*: *Belitzky Gusztáv* losonczyi tanítóképző-intézeti tanárnál, *Losoncon*. Az egész tanévre egy osztálynak, avagy osztatlan iskolának 60 ív szükséges. Ára 60 ívnek 3 K 80 fillér. Sok tanfériú és iskolának abirálata a naplóra vonatkozólag igen kedvező és ajánló. Rövid három tanév alatt negyedik kiadását érte. Ebből is raktáron már csak 10,000 ív van. Katholikus iskolák részéről a kiadónál történő rendelések után 10%-a a *katholikus tanítók tengerparti üdülőháza* javára adatik; azaz egy napló után 38 fillér fog e nemes célra fordíthatni.

Laudate pueri . . . Ez a címe egy az elemi és polgári fiú és leányiskolák tanulóinak, valamint a kétszázalamos férfi- és női népénekkaroknak szánt ima- és énekeskönyvnek, mely most van sajtó alatt és készül az Egri Nyomda R.-T. könyvnyomdai műintézetében. Szerkesztették és kiadják: *Tornyay Ferenc* mányi plébános

és *Luspay* Kálmán egri tanító, a «Katholikus Kántor» szerkesztője; ára vászonkötésben: 1 korona. Rendkívül praktikus ima-énekkönyv, mit a szerzők itt nyújtanak a kántorok és énektanítóknak és a tanuló ifjúságnak egyaránt. A könyvecskében foglalt imádságok a szerző, ki maga is 20 éven keresztül az iskola embere volt, tehát a gyermeki szívet-lelket ismeri, gyermekded lelkületéről tesznek tanúbizonyságot. Minden különös dícséret nélkül mondhatjuk, hogy bennük a gyermeki szív egyszerű, őszinte, keresetlen imahangulata, áhitatos bizalma, milyen csakis ártatlan gyermeki szívből törhet elő, nyilatkozik meg. Konstatálhatjuk ezt annál nagyobb örömmel, mert e téren igazán ritka jelenség. Hisz ily imák szerzőjének ismét gyermekké kell lennie egész lényében, úgy kell imádkoznia ismét és éreznie, mint a gyermeknek. A gyermeki szív húrjainak rezgése, mint mindenben, úgy az imádkozásban is gyengédebb, finomabb, csendesebb, hangja tisztább, lágyabb és mégis bensőbb, közvetlenebb, mint a felnőtté. Azonban ennek dacára mondhatjuk, hogy a nehéz feladat sikerült.

Az énekes rész meg épen praktikus jelentőségű. Tartalmazza a legszebb egyházi énekeink színejavát, mintegy 100 darabot kétszólamra alkalmazva.

Az egyházi zenetörténelmében korszakot alkotott és eddig történelmi multtal dícsékvő nagy német *Cecilia* Egyesület kebelében néhány hónappal ezelőtt komolyan szótárgyává tették világhírű egyházzenei tekintélyek a katolikus egyházi népének két szólamra való alkalmazását és terjesztését. Mert — így érvel az egyik neves egyéniség — tapasztalat bizonyítja, hogy népünk nagy része, kivált a férfiak és az erősebb nembeli fiatalság kénytelen-kelletlen az istentiszteleti népénekhez, szekundálni, magyarul: kontrázni szokott. Hogy ez aztán épen nem valami klasszikusan és szabályszerűen történik — tudjuk. Ellene tenni pedig olyannak vétetik, mint akár az énekléstől való eltiltás. Hogyan segítsünk a bajon? Oly módon, hogy gondoskodjunk a népének két szólamra való helyes és beváló átírásával és a nép közt való terjesztéséről. A kezdet e téren pedig az iskolák. A gyermekkel az iskolában kell meghonosítani ezt az éneklési módot első sorban. A helyes szekundálásnak alapját itt kell megvetni s így jövőt biztosítani. Ezt tartották szem előtt a szóban levő ima- és énekes könyv kiadói is.

Oly eszközt adni a kántorok és énektanítók kezébe, mellyel könnyebben célt érhetnek az egyházi népének ezrei között, amellyel a kedves gyermekserceg közt az énekes kedvet előmozdíthatják, fokozhatják, könnyű módon lerakhatják az iskolai és egyéb 3—4 szólamú énekaroknak alapját, ezt akarják a kiadók.

Hiszen mindnyájan jól tudjuk, hogy a vidéki kántorok nagyon szívesen alakítottak volna kétszólamú énekarokat, de énekeseknek alkalmas könyvet nem tudtak kezökbe adni, sőt maguknak a vezetőknek sem volt módjukban hasonló értékű dolgot beszerezni.

Tapasztalt zenész és tanító mind a két szerző s mint ilyenek tudják azt is, hogy egy közóhajnak tesznek elégét ima- és énekes könyvük közrebocsátásával, de oly szükségletnek is, mely az igazi egyházi énekreform megalapozása, előmozdítása érdekében — főleg a fiatalság szükséges bevonását illetőleg — már régen kiáltott kielégítésért.

Elvitázhatlan nagy értéke a műnek, hogy a gregorián ének megkedveltetése céljából a choralis *Asperges*, *Vidi Aquam*, *Tantum ergo*, egy teljes mise (*De Angelis*) és a *Requiem*, azonkívül több latin énekkel is bővült a könyvecske.

Azt is fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy az énekek átírását illetőleg a szerkesztő kiadók részben a változottság elvét tartva a szem előtt több jeles munkatársat vontak maguk köré, részben pedig több jeles szerző művét is felvették.

Ezek között vannak: *Bogisich* Mihály, ifj. *Buchner* Antal, *Chladek* Henrik, id. *Erdélyi* Sándor, *Hemerka* Ulrik, *Jelinek* Béla, *Jósvay* Gábor, *Keckés* Ernő, *Régenhold* János, *Révfy* I. Iván, *Supper* Alfréd, *Szendrei* István, *Szilágyi* József, *Zámbo* Károly stb.

A könyvecske, melynek ára, tekintve bő és jeles tartalmát, valósággal nagyon csekély, szinte páratlan az eddig hasonló kiadványok között, t. i. vászonkötésben 1 korona; 50 példány egyszerre rendelve 20% engedmény mellett 40 korona. Megrendelhető a szerkesztőknél: Mány, Plébániahivatal (Fejérm.) és Egerben, *Sánckúti* rk. iskola; a mű augusztus közepe táján már szétküldhető leend. Felhívjuk reá elsősorban az összes elemi és polgári iskolák úgyszintén a katolikus tanintézetek, zárdák igazgatóinak és előjáróinak becses figyelmét és támogató jóindulatát kérve a jeles művecskének intézeteikben való meghonosítását és minél nagyobb körökben való hathatós terjesztését.

HIREK.

Tanftók mint gyermekbírák. Érdekes s a praeventiv gyermekvédelem szempontjából nagyfontosságú ülést tartott a Devecser—Városlódi róm. kath. tanítói kör választmánya Devecserben, *Birnbaum* János magyarpolányi tanító elnöklésével.

Nem kisebb dologról van szó, mint hogy a tanító-ság a patronázs-ügy intenzívebb fejlesztése érdekében feltétlenül kívánatosnak tartja azt hogy minden községben legalább egy, nagyobb községekben és városokban több gyermekbíró neveztessek ki a működő tanítók sorából évi tiszteletdíj mellett, akik azután idézési, elővezetési, bírságolási hatalommal, házi fegyelmi joggal ruháztatnak fel. E gyermekbírákat az igazságügyi miniszter neveze ki, a bírósági segédszemélyzet létszámában illetékes járásbírójuk vezetője kezébe esküt tegyenek s annak felügyelete alatt működjenek.

E gyermekbírák általában erkölcsrendészeti hatáskört töltsenek be, de egyben népnevelő munkásságot is fejtsenek ki. A gyermekbírák ellenőrznek a tankötelezettség teljesítését, kinyomoznak az iskolakerülőket s azokat rendszeres iskolabajárra kényszerítenek; kezükben lenne az iskolai mulasztások feletti bíráskodás; a rakoncátlan, duhajkodó, erkölcsileg bűnöző fiatakorúakat házi fegyelmi jogok használatával fegyelmeznék, a korcsmak, mulatók és kéjhelyekből a fiatakorúakat száműznék. Hivatásuk lenne továbbá környezettanulmányok készítése, jelentések, javaslatok benyújtása, a fiatakorúak védelme a bíróságnál, a gondozásba adott lelencek ellenőrzése; javítóintézetek, gyermekmenhelyek és fiatakorúak fogházainak látogatása, a fogházviselt fiatakorúak munkába állítása, társadalmi segélyezése. Ezek mellett kötelessége lenne minden gyermekbírónak ifjúsági egyelet szervezni és eredményesen vezetni, a fiatakorúak téli továbbképzéséről gondoskodni. A gyermekbírák községük képviselőtestületének hivatalból tagjai és ott a gyermekvédelem előadói.

A választmány e kérdést úgy a praeventiv gyermekvédelem, mint a népnevelés, az igazságszolgáltatás és a közigazgatás egészségesebb alapokra fektetése érdekében annyira fontosnak tartja, hogy megvitatása érdekében a hazai tanítóegyesületek körében országos mozgalmat indít, annak vezetésére és irányítására ez eszme propagálóját, *Saskeöy* József dr. devecseri kir. járásbírósi jegyzőt, volt állami iskolai igazgatót kérte fel.

Iparostanoncok otthona Budapesten. Az «Iparos-és Kereskedőtanoncotthonok Országos Egyesülete» Budapesten iparostanonc-otthont létesített azon célból, hogy a vidéki szülők fővárosba szerződ-

tetett fiainak teljes ellátást nyújtson, amely étkezés, mosás, lakás, egészségügyi ápolás stb.-ből áll. A tanoncotthon a szülők beadott fiát elsörendű fővárosi munkaadókhoz szerződött tanoncokul s felügyel, hogy azok szakmájuk gyakorlati és elméleti részében teljes kiképzést nyerjenek. A tanoncotthonba felvételnek 13. életévüket betöltött, egészséges, erős fiúk, akik legalább hat elemi vagy a középiskola két osztályát végeztek és akik a *fémiparos mesterségre* (gép- és műlakatos, vas- és fémésztergályos, vas- és fémöntő, szerszám- és kazánkovács, mű- és bronzöntő, bádogos, mintaasztalos és mázoló stb.) szándékoznak lépni. *A felvett fiúk után tartásdíjat a szülők nem fizetnek*, ellenben ruházatukról — egyelőre — a szülők vagy gyámok tartoznak gondoskodni. Jelentkezni vagy érdeklődni az Iparos tanoncotthon igazgatóságánál (Budapesten, VI., Huba-utca 10.) lehet.

A Várgede Kishonti r. k. tanítói kör f. évi július 15-én tartotta Várgedén a r. k. iskolában évi közgyűlést. A szent mise meghallgatása után főt. *Ridilla József*, ker. tanfelügyelő egyházi s *Parák Lázár* világi elnökök megnyitókban szeretettel üdvözölték a megjelent vendégeket és tagtársakat. «A gyermekek idegességének, a melyek mélyebb okai s tétet-e annak orvoslására valamit az iskola?» c. dalyatételt felolvasta: *Jókóvy Emil*, forgácsfalvai, «A tanítók vándorlásának okai, annak hátránya s miként lehetne ezen segíteni?» című tétel előadója: *Rajner Károly* várgedei tanítók voltak. A kiváló szakértelemmel kidolgozott munkákat a közgyűlés jegyzőkönyvi dícséretben részesítette. «A tanítói nyugdíjtörvény revíziójáról» *Parák Lázár* értekezett s indítványait a közgyűlés egyhangulag elfogadta s illetékes helyre felterjesztetni határozta. A számadások megvizsgálása, több fontos indítvány elfogadása után a Hymnus eléneklésével a gyűlés véget ért.

Egyházzenei tanfolyam Szegeden. *Járosy Dezső* az országos m. kir. zeneakadémia tanára, temesvári székesegyházi karnagy augusztus hó 21-től 31-ig rendezi a 4-ik magyar egyházzenei tanfolyamot karnagyok, kántorok és orgonisták részére Szegeden a tanítóképző intézetben. A tanfolyamon való részvétel költségei 40 koronát tesznek ki, mely összegben az ellátás, valamint a tandíj költségei is bent foglaltatnak. A tanfolyamnak célja az, hogy az egyházi zenével foglalkozók hiányos ismereteit pótolja és új időszerű ismeretekkel felszerelje. Az a körülmény, hogy a tanfolyam Szegeden tartatik, főképen azon kántorok jelentkezését teszi kívánatossá, akik Szegeden és vidékén laknak, tehát a csanádi, kalocsai, vaci és nagyváradai egyházmegyékhez tartoznak. Mindazonáltal a szegedi tanfolyam épügy mint az eddig megtartott temesvári tanfolyamok is országos jelleggel bír, olyan értelemben, hogy a tanfolyamra minden jelentkezőt felvesznek. A tanfolyamra azok is felvételnek, akik az első vagy második temesvári tanfolyamon vettek részt. Hasonlóképen felvétel iránt folyamodhatnak tanítóképzőintézeti növendékek, valamint kántorjelöltek is. Minthogy a nagyméltóságú püspöki kar engedélyezte, hogy a kántorkurzuson való részvétel költségei (40 koronát) az illetékes egyházi pénztárból megtéríthető, a tanfolyamon való részvétel ezáltal anyagilag is könnyűvé tétetett. Az egyházzenei tanfolyam részletes tudnivalói, valamint annak műsora is záros határidővel megküldetik a

jelentkezőknek. A tanfolyamra vonatkozó minden értesítés dolgában készséggel szolgál felvilágosítással a tanfolyam vezetője (*Járosy Dezső* Temesvár).

Budapest községi iskolái az 1912—13. iskolaévben.

	Az iskolák száma	Az osztályok száma	A tanítók száma	A tanulók száma
Elemi iskola	116	1596	1796	56.736
Polgári fiúiskola ...	18	191	368	7.760
Polgári leányiskola ...	19	240	416	10.250
Főreáliskola	2	24	50	1.227
Felső keresk. iskola ...	5	49	132	1.822
Felsőbb leányiskola ...	2	26	49	1.017
Iparrajziskola	2	45	89	1.252
Kereskedő tanonciskola	7	46	79	1.191
Iparos fiútanonciskola	63	603	755	17.864
Iparos leánytanoncisk.	19	101	249	2.070
Gazd. házt. ism. isk.	42	177	503	3.384
Női ipariskola	4	22	43	295
Női keresk. tanfolyam	14	27	157	1.111
Egyéb intézet	8	8	31	305
Kisdedővoda	85	181	181	8.571
	405	3336	4898	114.855
Naoközi otthon		92		

Halálozás. *Tihanyi* (Drtil) *Ferenc* Gyál-pusztai rom. kath. tanító hosszas és súlyos szenvedés után július 20-án 40 éves korában elköltözött a tanítók Tanítóházhoz, Kinek 20 éven át a tanítói pályán sok lelket nevelt odaadó ügybuzgalommal. Gyászos elhunytát siratják neje és öt árva, ezenkívül barátai és volt tanítványai. R. i. p.!

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

Sch. E. Miután a nyugdíjintézetbe ez év febr. 28-tól vehető fel, ennél fogva az év elejétől esedékes 1400 K törzsfizetés alapján veszik fel. 2. A kervény a miniszterhez intézendő; mellékletek: keresztlevel, oklevél hitelesített másolata, díjlevel és működési bizonyítvány. A kervény az iskolaszéki elnök úr útján hivatalból terjesztendő a kir. tanfelügyelőséghez. 3. Lapunk többször között tájékoztatást a kéredezett ügyről. — **Többeknek.** A vallás és közoktatásügyi miniszterium illetékes ügyosztálya az 1913. évi XVI. t. c. 23. §-át újabban már úgy értelmezi, hogy azon fenntartók, melyeknek tanítója korpótlék-állami segélyt élvez, a fizetés kiegészítő államszegély kérsenél nem szükséges, hogy az 1907. évi XXV. t. c. -cikkben előirt összes mellékleteket esatolja; szóval, ugyanolyan módon járnak el az illető fenntartók, mintha a tanító fizetékigérsítő államszegélyt már élvezne. — **S. J.** Szolgálati ideje 1888. év júl. 15-től számít. Beosztást nyer a II. f. o. III. fok. 2000 korona fizetésre. Az 1893. év előtti időre 200 korona személyi pótlékra tarthat igényt. Ezt majd kérelmeznie kell. 2. Fizetésének 70%-ra tart igényt, ha nyugdíjba lép. — **H. K. I.** Egyszeri utazásra nem adnak igazolványt; azért kell minden körülmények között az év dec. 31. beküldeni a kervényt az arcképes igazolványért az előirt módon. Ha arcképes igazolványára hivatkozik: a D. G. Társ. ad igazolványt. A családtagok nem élvezik a kedvezményt. — **W. K.** Beosztást nyer a II. f. o. III. fok. 2000 korona fizetésre: 1454 — 189.09 — 500 korona korpótlék — 2148.23. A többletet pótlék címen élvezi az előlépésig. Kántori járandóságul élvez 1622korona 24 fillert. Az 1893. év előtti időre 600 korona személyi pótlékot kaphat. — **Iskolaszék.** Ha a tanító bevonul, de a katonaságtól végleg mentesítik s így hazamegy, azonnal elfoglalja állását s ezzel a segédtanító alkalmaztatása a törvény értelmében megszűnik. — **D. A. I.** A bevonult tanítónak minden járandósága esedékes, ebből vonják le a 800 koronát. 2. A törvényben előirt, lakás vagy a lakásbér. 3. Ha fel volt véve, akkor beszámítják.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szávanak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltenek, melyeknek díja előre lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Esztergomi érseki megye.

Alistálon kántortanítónk önkéntes lett. Október 1-től helyettes kerestetik. Férfiaknak előny. Fizetés: 800 kor., egyszobás lakás, stóla. Feladata: a mindennaposok és ismétlősök tanítása; kántorság teljesen. Kötelmeiben plébánosa rendelkezése szerint. Határidő: *augusztus 14.* 722 2—3

Az **albári** (Pozsony m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetés: 1000 kor., melyből 316 kor. államségély. Lakása: 2 szoba, 2 konyha, 1 kamara, 1 istálló, 500 ööl kert. Csak férfitanítók pályázhatnak. Pályázat határideje *aug. 10.* amely napon választás. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek. Posta, vasútállomás helyben. Folyamodványok plébániahivatalhoz küldendők. 721 2—2

Nagymagasfalu község négy tanerős népiskolájához tótul is beszélő okl. férfitanító kerestetik. Javadalmazása: államilag kiegészített törvényes fizetés, 20 kor. kerti átalány és 2 szoba, konyha, kamrából álló csinos lakás. Kántoriakban való jártasság és személyes bemutatkozás előnnyel jár. Kellően felszerelt kérvények *f. é. aug. 15-ig Jáborknik Ödön* plébános, isksz elnök címére küldendők Nagymagasfalura (posta, vasút helyben). Az állás szept. 1-én foglalandó el. 698 2—2

Ardánfalvi (Nyitra m.) kántortanítói állás betöltendő. Javadalmazás: két szoba, egy konyha és kamrából álló lakáson és 300 ööl kerten kívül az iskolaszéki pénztárból havi részletekben 346-85 kor., 4 kat. hold 1170 ööl szántóföld 73-18 koronában felvéve, 25 m³ tölgyhasabfa befuvarozással 130 koronában, stóla 40 koronában beszámítva a díjévelben. Államségély 1200 koronáig kiegészítve. Kötelessége a kántori teendők mellett az osztálytanítói mindennapi és ismétlős tanulók oktatása. Tan nyelv: magyar-tót. Pályázati határidő és választás *aug. 15.* Vasúti állomás Radosna, hova sétálva 35 perc alatt lehet jenni. Kérvények Ardánfalvára, u. p. Radosna küldendők. *Iskolaszék.* 745 1—1

Nagyherestényben (Bars m., zsitvavölgyi vasút, utolsó állomás Barstaszár) a kántortanító október 1-én katonaszkodni kénytelenítettvén, helyettesítésére pályázat hirdetik. A vállalkozó jelenjék meg *aug. 31-én* személyesen és hozza el tanképesítő levelét. Fizetése: tandíjkarpótálás címén a kir. adóhivatalból havonként 48 kor., egyéb jövedelemből 18 kor. Orgonálásban jártasság és a tót nyelv ismerete előnyös. 748 1—1

Perbete (Komárom m.) róm. kath. hitközség az ujonnan szervezett VI-ik tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: A hitközségtől 100 kor., 1913. év XVI. t.-c. szerint államségély, egy bútorozott szoba és szabdfűtés a hitközségtől. A teljesen felszerelt kérvények *f. é. aug. 15-ig* a perbetei róm. kath. iskolaszék címére küldendők. 760 1—1

Komjátí róm. kath. elemi népiskolánál ujonnan szervezett VII. tanítói vagy tanítónői állásra pályázat hirdetik. Javadalma a községtől 100 kor., 20 kor. kertilletménnyel, államségély 1100 kor. és bútorozott szoba.

Kötelességeit a választási jegyzőkönyv és a helyi rendszabályok előírják. Folyamodványok *aug. 10-ig*, mint a választás napjáig az iskolaszékre címezve küldendők. *Az iskolaszék.* 774 1—1

Izsára (Komárom m.) október 1-től egy évig katonáskodás miatt helyettes tanító kerestetik. Fizetése: 800 kor. és egy bútorozott szoba. Pályázhatnak nőtanítók, esetleg képezdevégzettek is. Kérvények *aug. 16-ig Czenczik János* alesperes-pléb. úrhoz küldendők. *Iskolaszék.* 779 1—1

Kismácséd (Pozsony m.) róm. kath. népiskolájánál ujonnan szervezett II. tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalom: az 1913. évi törvényben biztosított fizetés, melyből 100 koronát ad a község és 20 kor. kertilletmény, továbbá ideiglenesen bérelt helyiségben lakás. Ezen állásra férfiak pályázhatnak, kik kántoriakban gyakorlatlalt bírnak. Kötelessége az állást szept. 10. elfoglalni, az iskolaszék által kijelölt osztályokat, valamint az ismétlősöket tanítani, tanköteleseket templomba és körmenetre vezetni és ott rájuk felügyelni. A pályázati kérvényhez csatolandó az elemi népiskolai taníói oklevél, magyar honosságot igazoló okmány, ez esetleges működési bizonyítvány. A felszerelt kérvény *ft. Martin-kovics János* iskolaszéki elnök címére (Magyardiószeg, Pozsony m.) küldendő *aug. 15.* A község anyanyelve magyar. Vasút Németdiószeg, posta Magyardiószeg. *Iskolaszék.* 804 1—1

Egri érseki megye.

Az **istenmezejei** róm. kath. iskolához egy hónapra helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése 66-66 kor. Pályázat *aug. 15-ig Vágó Lajos* lelkész, Erdőkövesd címre küldendő. 699 2—2

A **jaszdózsai** róm. kath. népiskolánál a II-ik leányosztályba okt. 1-ől június végeig helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése 800 kor. Kérvények *ft. Bözöki János* lelkész úrhoz küldendők. 707 2—2

Borsodszályi tanítói állomásra pályázat hirdetik. Javadalma lakás és kerten kívül: hitközségtől 100 kor., államségély 1100 kor. Köteles lesz az osztálytanításon kívül szükség esetén kántori teendőket végezni. Választásra személyes megjelenés díjtalanul szükséges. Választás *aug. 20.* Kérvények *aug. 18-ig Demján Akos* lelkészhez küldendők. 752 1—1

A **hajduböszörményi** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása: 1. Lakás 3 szobával, előszobával, konyhával, pincével, istállóval, sertésállal, faskamrával, 2. 210 ööl udvar, 3. 379 ööl beltelek kert, 4. 9 hold 399 ööl szántóföld, 5. 158-30 kor. államségély, 6. A vallás- és tanulmányi alpból 148 kor. 7. 412 kor. kérelmezendő törzsfizetés kiegészítési államségély 8. Stóla 50 kor. 9. Ismétlőiskoláért 20 kor. Kötelessége: az iskola I—VI. osztályainak vezetése, az ismétlőiskolások tanítása, a kántori teendők végzése s az iskolaszéki gyűlések jegyzőkönyvének vezetése. Oklevéllel, működési bizonyítványokkal és keresztlevéllel felszerelt kérvények *aug. 9-ig* alulírotthoz küldendők. Enek- és orgonapróba

aug. 12-én, kedden délelőtti 9 órakor fog megtartatni. Folyó évi dec. 19-ig a jöv. delem a stólan és misedíjon kívül az elhunyt kántortanító özvegyét illeti, mely időre a megválasztott 300 kor. díjazásban részesül. A lakás üres. Az állás azonnal elfoglalandó. *Major Zoltán*, lelkész.

A **karácsondi** (Heves m.) róm. kath. népiskolánál egy tanítói és egy tanítónői állásra pályázat hirdetik. Javadalmazásuk: úgy a férfi, mint a nőtanítónak a hitközségtől évi 100—100 kor., a többi az állam fedezi. Lakásuk természetben. A férfitanítónak kert természetben, a nőtanítónak pedig évi 20 kor. kertpótlék. A férfitanító vezeti a községgazdasági ismétlőiskolat is, melyért a községtől évi 60 koronát kap. Kezeli a fáskolát is. Kötelességeik díjlevélben állapítatik meg. Pályázati határidő *aug. 15.* *Dr. Hollis János* plébános, isksz. elnök. 764 1—1

A **mikófalvi** (Heves m.) ujonnan szervezett róm. kath. II. tanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetése: az 1913. XXV. t.-c. szerinti kötelessége a III—VI. vegyes osztály vezetése s az ismétlőiskolások oktatása. Kérvények plébánára, Belpátfalva (Borsod m.) küldendők. Választás *aug. 17.* d. u 4 óra. Szept. 1-én elfoglalandó. 770 1—2

Sáta (Borsod m.) róm. kath. helyettes tanítót keresünk az 1913. 14. tanévre. Fizetése havi 80 kor. Választás napja *aug. 11.* *Iskolaszék.* 792 1—1

Csanádi egyházmegye.

A **kunágotai** (Csanád m.) róm. kath. egyház 1913. okt. 1-től kezdődőleg egy évre, míg kántortanító katonai kötelezettségének eleget tesz, helyettes kántortanítót keres, kinek javadalma havi 80 kor. és körülbelül havi 30—40 kor. stólaris jövedelem s egy, részben butorozott szoba. Ha a kántortanító 4—5 hónapra megszabadulna, úgy az alkalmazott helyettes megbízatása megszűnik. Pályázatok *aug. 10-ig* alulirothoz küldendők. *Gyenes Barnabás* esperes. 705 2—2

Kisomor községben (Temes m.) lemondással megüresedett róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetés 800 kor. tanítói, 200 kor. kántori, hitközség által megállapított stóla. A fizetés többi része 1913. XVI. t.-c. értelmében államsegéllyel kiegészítetik. Kötelességek a díjlevélben. Tanítási nyelv német-magyar. Személyes megjelenés önköltségen előnyben részesül. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázat határideje *aug. 15.* Kérvények omori plébániahivatalhoz küldendők. 799 1—2

Az ujonnan szervezett **bojtorjánosi** róm. kath. iskolához kántortanító kerestetik. Évi fizetése a hitközség részéről 100 kor., mely államsegéllyként 1200 koronára egészítették ki. Ezen kívül: lakás, kert, 4 kat. hold szántóföld és stólailetmény. Valamely szláv vagy román nyelv ismerete előnyt biztosít. Pályázat határideje *aug. hó 26.* Okmányokkal ellátott kérvények a csukási (Krassó-Szőrény m.) róm. kath. plébániahivatalhoz nyújthatók be. 747 1—3

Óthalomi róm. kath. hitközség a VII. és VIII-ik ujonnan szervezett és államilag segélyezett magyar tan nyelvű elemi népiskolai két tanítónői állásokra pályázatot hirdet. Javadalom: a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 93.993/1913. számú határozatával megállapított, a hitközségtől egyenkint 100 kor. fizetés, 20 kor. kertilletmény, 30 kor. írószeretárlány, valamint az 1913. évi XVI. t.-c. 4. §-ában előírt és államsegélyből fedezendő fizetésekiegészítés. Előszoba, két szoba, konyha, mosókonyha, pince, kamara, fáskamrából álló lakás vagy annak hiányában a törvényes 240 kor. lakbér. Kötelességük: az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése, a kézimunka és a leány ismétlőiskola tanítása. Csakis okleveles róm. kath. tanítónők pályázhatnak. Német nyelv ismerete szükséges, személyes megjelenés előnyös. Az állások f. é. szeptember hó 1-én elfoglalandók. Kellően felszerelt kérvények *aug. 14-ig* alulirothoz küldendők. *Óthalom* (Arad megye). *Frank János* iskolaszéki elnök. 783 1—1

Erdélyi egyházmegye.

A **Szászrégeni** (Maros-Torda m.) róm. kath. elemi népiskolánál ujonnan szervezett II-ik tanítónői állásra *aug. hó 15-ig* terjedő záros határidővel pályázat hirdetnek. Javadalma: 2 szobás lakás s egy fáskamra. Az iskola pénztárából 200 kor. és az 1913. évi XVI. t.-c. 4. §-a szerinti államsegély. Kertilletmény 20 kor. Iskolafűtés és takarítás díj címén 120 kor. Kötelessége a 3—6 osztály, valamint az ismétlősök oktatása. Kézimunka tanítás. Az állás szept. hó 1-én foglalandó el, mitől fogva fizetése kezdődik. Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények aluliroth isksz. elnök címére küldendők. *Rácz István* plébános, isksz. elnök. 773 1—1

Győri püspöki megye.

Sopron megye **Bősárkány** községben lemondással megüresedett I. osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetés az 1913. évi XVI. t.-c.-nek megfelelő. Lakás egy szoba a legszükségesebb butorozattal. Fűtés kertilletmény helyett. Tanítja az iskolaszék által kijelölt egyik osztályt és az ismétlősöket. Egyéb teendői és kötelességei a választási jegyzőkönyvben lesznek előírva. Orgonálásban jártasság. Tanév közben állás nem változatható. Nőtlen, róm. kath. vallású oly férfitanítók, kik katonai kötelezettségüknek eleget tettek, okmányaikkal felszerelt kérvényüket a róm. kath. isksz. elnök címére küldjék Bősárkányba (Sopron m.) *aug. 9-ig.* Állás szept. 1-én elfoglalandó. 694 2—2

A **nagylózsi** (Sopron m.) róm. kath. helyettes tanítói állásra pályázat hirdetik f. é. októbertől jövő év októberig terjedő időre. Fizetése 800 kor. egyenlő havi részletekben, egy ői fa és egy butorozott szoba. Pályázhatnak férfi és nőtanítók. A férfitanítónak a tanítói fizetésen felül méltóságos báró Solymossy Ödön úrnál 550 kor. nevelői mellékjövedelem biztosítatik. Kötelesség díjlevél szerint. Pályázati határidő *aug. 24.* Kérvények nagys. és fido *Major Gergely* plébános, Ferenc József rend lovagja, isksz. elnökhöz küldendők. 749 1—3

A **csapodi** (Sopron m.) helyettes osztálytanítói állásra önkéntesség miatt pályázatot hirdetünk. Javadalom 800 kor. és butorozott szoba. Határidő *aug. 9.* Iskolaszék. 743 1—1

A **csepregi** róm. kath. iskolaszék, a fiúiskola 4 tantermű elemi iskolánál megüresedett egy osztálytanítói állásra *aug. 15-ig* bezárólag pályázatot hirdet. Javadalmazás törvény szerint. Lakás egy butorozott szoba fűtéssel, kert helyett. Szabályszerűleg felszerelt kérvényhez tanácsos a rajtanfolyami oklevelet is csatolni, vagy kijelenteni, hogy ily tanfolyamot végezni fog. Az esetleges ipariskolatanítással külön díjazás jár. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. A kérvények a csepregi róm. kath. iskolaszék elnökéhez küldendők. *Frank József*, róm. kath. iskolaszék elnöke. 765 1—1

Kalocsai érseki megye.

A **vaskúti** róm. kath. iskolaszék ujonnan szervezett egy tanítói és egy tanítónői állásra f. é. *aug. hó 15-ig* pályázatot hirdet. E két állás egyenkénti jövedelme: 1. A községi pénztárból a kertilletménnyel együtt 800 kor. készpénz havi előleges részletekben; ennek államsegéllyel való kiegészítése az 1913. évi törvény értelmében. 2. Szabad lakás, mely külön-külön 2 szoba, konyha, kamara, pince és a szükséges melléképületekből áll. Kötelességük: Az iskolaszék által kijelölt osztályok és ismétlősök oktatása. A tanítónő a felsőbb osztályok leány növendékeit a kézimunkára díjtanul tanítani. A bajavidéki róm. kath. egyesületbe belépni. A német nyelv tudása a pályázóktól okvetlen megkívánatik. Az állásokat az iskolaszék által kintzított időben kötelesek elfoglalni, mely naptól fogva járandóságuk folyósítatik. A kellőleg felszerelt kérvények a vaskúti róm. kath. iskolaszékhez címezve főt. *Kuts János* kerületi esperes úr.

hoz (Bácsbokod) küldendők. Vaskút 1913. évi július hó 16-án *Schwerer Ferenc* plébános, isksz. e.nök. 700 2—2

Regőce (Bács m.) község róm. kath. iskolájánál újonnan szervezett tanítói állásra pályázatot hirdet a regőcei róm. kath. iskolaszék. Az állás jövedelme: a legújabb törvényben biztosított törzsfizetés, lakbér és kertilleték. Az állás f. é. szept. hó 1-én foglalandó el. A megválasztott kötelessége a részére kijelölendő osztályban tanítani és a hajavidéki néptanító-egyesületbe tagnak belépni. A német nyelvben és a kántori teendőkben jártasak előnyben részesülnek. A megválasztott tanító köteles a kántortanítók akadályoztatás esetén helyettesíteni. Mindazon férfitanítók, akik ezen állást elnyerni óhadják, kellően felszerelt kérvényüket a regőcei róm. kath. iskolaszékhez címezve nt. *Bászler István* esp.-plébánoshoz (Gara, Bács m.) aug. hó 15-ig küldjék be. Regőce, 1913. július hó 22. *Maison Jeromos* pléb., isksz. elnök. 723 2—2

A **kalocsai** róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet egy az Eperföldön újonnan szervezett tanítónői állásra. Ezen állás jövedelme, amennyiben kezdő tanítónő választatnék meg, a következő: a) a községtől 1400 kor. alapfizetés, b) természetben lakás, c) 20 kor. kertilletmény, d) 6 kor. irodai átalány; különben pedig működési éveinek megfelelőleg a törvényben megszabott jövedelem illeti meg. A pályázat határideje aug. 15. A megválasztottnak f. é. szept. hó 1-én kell állását elfoglalnia. Kérvények a kalocsai róm. kath. iskolaszékhez intézve ngs. *Boromisza István* apát, kanonok, pléb. nevére küldendők. 761 1—1

A **püspökpusztai** uradalmi róm. kath. kántortanítói állásra aug. 16-ig pályázat hirdetik. Javadalma: 400 kor., a klágyai major gyermekeinek csütörtöki oktatása fejében 100 kor., 6 q buza, 10-5 q kétszeres, 7-5 q tengeri, 4 hektó újbor, 30 m³ puhafa, 1200 □l tavaszi föld, 1/4 hold kert, 2 öreg sertés és 8 malac tartása, 1 tehén és 1 borjú részére takarmány, természetben lakás. Kötelessége díjlevél szerint. Tannyelv és istentisztelet nyelve magyar, 2-ik tanterem nincs. Kántori próba aug. 18-án délelőtt, melyen a folyamodók önköltségen jelennek meg, ha érkezésük idejét pontosan előre jelzik, a dávodi vasutállomáson, a mohácsi és bajai vasút- és hajóállomáson kocsik várják őket. Aki önkéntesét le nem szolgálta, nem folyamodhatik. Ha nőtlen választatnék meg, egy éven belül tartozik nősülni. Állás szept. 1-én foglalandó el, mely naptól a fizetés is jár. Kérvények a püspökpusztai (u. p. Dávod) iskolagondnokság elnökéhez küldendők. 775 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

A **debreceni** róm. kat. kántori állásra augusztus 27. napjáig pályázat hirdetik. Az állással járó javadalmak: a kis prépostságtól 1120-48 kor., hitközségi iskola adópénztárból 600 kor., alapítványi misék után 176-49 kor., stolaris jövedelem mintegy 1200—1300 kor. Lakáspénz a várostól 336 kor., 20 köbméter tűzifa beszállítva 200 kor. Kötelessége az összes egyházi teendők végzése s nagyobb ünnepeken műkedvelőkből álló énekkarral zenés misék betanítása és vezetése. Ennélfogva csak oly okleveles egyének pályázhatnak, kik ezen feltételnek megfelelő zenei képesséssel bírnak. Orgona- és énekpróba aug. 28-án délelőtt 10 órakor. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Kellő okmányokkal felszerelt kérvények alulírottához adandók be. *Gróh Ferenc* prépost-kanonok, plébános. 780 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Trencsénladányi róm. kath. hitközségi osztatlan népiskola tanítónői állomásra pályázat hirdetik. Tót nyelvismerettel bírók előnyben részesülnek. Járandósága hitközségtől 128 kor., kertilletmény 20 kor., törvényszabta fizetékiegészítés és megfelelő lakás. Kérvények aug. 15. Iskolaszéknek *Bella* (Trencsén m.) intézendők. 750 1—1

Sziklavárhely tónyelvű filialisban róm. kath. kántortanítói állás betöltendő. Pályázhatik férfi és nőtanító is. Váltakozó istentisztelet. Litánia minden vasár- és ünnepnap. Javadalmazás: tandíjváltás 336 kor., ismétlőiskola vezetéséért 40 kor., kegyuraságtól 40 kor., alapítványokból 22 kor., párbérmegváltás 252 kor., stola 40 kor., 4647 □l szántó 102 kor., szántás és kantációváltás 22 kor., 32 kbm. puhafa 80 kor. értékben, állami fizetékiegészítés 266 kor. Lakás, kert, istálló, pajta. Vasúti állomás Nagybélic. Pályázatok aug. 10-ig *Bartacsek Ferenc* isksz. elnökhöz Szkacsányba (Nyitra m.) küldendők. Választás aug. 12. 753 1—1

Tanítónőt keresek kántortanítói állásra, aki az istentiszteletnél az orgonálást végezheti. Törvényes fizetésen kívül kap még 250 koronát vallásos működéséért, elegendő tűzfát, egészséges kétszobás lakást, konyha, kamara, istálló, csűr, kert, egyméző szántóval. Az utii öltés csak egynek téríttetik meg. Tannyelv magyar-tót. Jelenkezhetnek aug. 15-ig plébánosnál Donányban, Puchó mellett. (Trencsén m.) 757 1—1

Bellazúgi róm. kath. hitfelekezeti osztatlan népiskolára aug. 15-ig pályázat hirdetik. Pályázhatnak kis tót nyelvismerettel bíró tanítók vagy tanítónők. Járandósága hitközségtől 100 kor., kertilletmény 20 kor. és a törvényes államszegély 1100 kor. Egy szobából álló lakás és 100 kor. lakáspénz. Kérvények iskolaszéknek, *Bella* (Trencsén m.) intézendők. 751 1—1

Kolaróci (Trencsén m.) róm. kath. központi iskolánál második tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma a községtől 738 kor., a többi az államtól. Failletmény 24 kor. Egy szobából álló lakás. Tannyelv magyar-tót. Tót nyelv megkívántatik. Pályázhatnak tanítónők is. Határidő aug. 18. *Iskolaszéki elnök.* 776 1—1

Pannonhalmi főapátság.

Deákira (Pozsony m.) róm. kath. tanítónő kerestetik. Javadalma: 100 kor. a hitközségtől, többi államszegélyből; törvényszerű lakbér. Kérvények aug. 10-ig iskolaszékhez küldendők. 759 1—1

Pécsi egyházmegye.

Högyészen (Tolna m.) új, VII. sorszámú róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalmazás: hitközségtől 100 kor. fizetés és 240 kor. lakbér, államszegély 1100 kor. Kötelességek: a kijelölt osztály tanításán kívül kántoriakban, melyek német nyelven végeztetnek, esetről esetre önállóan is segédkezni és a pécs egyházmegyei tanítóegyesületbe rendes tagként belépni. Aki katonakötelezettségüknek eleget tettek, előnyben részesülnek. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Kifogástalanul felszerelt kérvények aug. 5-ig plébániahivatalnak küldendők. 762 1—1

A **mecekszakáli** kántortanítóságra aug. 19-ig pályázatot hirdetek. Jövedelme: lakás és kert természetben, három öl hasábfá és 552 kor. a hitközségtől, 600 kor. államszegély. Abaliget, (Baranya m.) *Kopári Gyula* elnök. 771 1—1

A **magyarkeszi** róm. kath. iskolaszék — miután egyik osztálytanító katonai kötelezettségének eleget tevő egy évig távol lesz — az 1913/14. tanévre helyettesi állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: az osztálytanító fizetéséből 800 kor., lakás és fűtés. Kötelessége: a «Rendszabályok» értelmében a kijelölendő osztályokban tanítani, a gyermekeket az istentiszteletre elkísérni s a kántorságban az iskolaszék által meghatározandó módon ennek a felsőbb hatóság által való jóváhagyása után segédkezni. A folyamodványok augusztus 15-ig a plébániahivatalhoz küldendők. *Róm. kath. iskolaszék.* 787 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A jekelfalvi róm. kath. elemi népiskolánál egy II-od tanítói állás betöltendő. Jövedelme 100 kor. törzsfizetés, 200 kor. lakbér, 20 kor. kertilletmény, 900 kor. államsegély. Pályázati határidő *aug. 24.* Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények a plébánoshoz küldendők. Jekelfalva, (Szepes m.) *Taufner Gyula* plébános. 754 1—1

A szentsimoni (Gömnör m.) róm. kath. iskolaszék a szentsimoni róm. kath. osztatlan népiskolánál megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Évi járandóságok: 3 szoba, konyha és kamrából álló tisztességes lakáson, istálló, házikerten és ólakon kívül 20 köből (2400 liter) kétszeres, 24 méter tűzifa beszállítva, stóla-jövedelem 60 koronán felül, munkaváltás címén 24 korona, vagy két db. szarvasmarhára legeltetési jog, sertéslegeltetés szabadon. A 145 kor. tandíjpótló, a 796 kor. fizetéskiegészítő s a megfelelő korpótléki államsegélyeknek, a megválasztandó nevére történendő átutalását az iskolaszék kérelmezni fogja. A f. é. szept. 1-én elfoglalandó állásra a kellően felszerelt kérvények *aug. 7-ig* alulírottához küldendők, mely nap délelőttjén a választás is meg lesz ejtve. Személyesen megjelenők föltétlenül előnyben részesülnek. Szentsimon (Gömnör m., u. p. Felsőhangony). *Szhaupil József* esperes-plébános, iskolaszéki elnök. 758 1—1

Szatmári egyházmegye.

Szatmár megye **Kaplony** községében a róm. kath. iskolánál ujonnan szervezett tanítónői állásra *aug. 15-ig* pályázat hirdetik. Javadalma törvényes fizetés, kertilletmény, lakás. Kérvények az esperesi hivatalhoz Szatmárlóra küldendők. 781 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

Az **ürömi** róm. kath. kántortanítói állomásra *aug. 16.* határnappal pályázat hirdetik. Javadalma: szabad lakás kerttel. A községtől 3 öl dorongfa fuvarral, 20 pozs. mérő páruza, készpénz 315 kor., gazdasági ismétlő után 40 kor., szentmisék és vizsga után 15 kor., a kegyúrtól 15 pozs. mérő kétszeres, 31 m³ fa, melyből saját osztályát tartozik fűteni, 4 kat. hold és 262 □ öl szántó föld és 84 kor. készpénz. Stóla körülbelül 70 kor., alapítványos misék után 80 kor. Fizetéskiegészítési államsegély folyamatban. A jövedelem után az összes adókat fizetni tartozik. Főkötelessége a mindennapi és gazdasági ismétlőiskolán kívül az összes kántori teendőket úgy a templomban, mint azon kívül az eddigi szokások szerint végezni. Az egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesületnek tagja lenni köteles. Pályázhatnak oly képesített tanfőfiak, kik a magyar és német nyelvben teljesen jártasak. Kellően felszerelt folyamódványaikat a pályázati határnappal a ker. esperesi hivatalnak (Szigetmonostor, Pest m.) benyújtani és a választás napján *aug. 16-án d. e. 10 órakor* saját költségükön Ürömben személyesen megjelenni tartoznak. Ez alkalommal hárman jelölhetnek, kik közül a kegyúr nevez ki. Az állás szept. 1-én foglalandó el. *Iskolaszék.* 793 1—2

Pusztavám (Fejér m.) községben családi okok miatt egy évre szabadságot tartó helyettesítésére *aug. 16.* határnappal pályázat nyitattik. Javadalma a szabadságot részről havi 80 kor. és a hitközségtől lakás és 3 m. fajándóság. Csupán férfitanító pályázhatik, ki a kántoriakban segídekezni tartozik. Állás egy év után véglegesítettik. Német nyelv tudása szükséges. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Pusztavámi plébániahivatal. 802 1—1

Szepesi püspöki megye.

Pályázat a **kisborovai** róm. kath. tanítói-tanítónői állásra törvényes fizetéssel, lakással *augusztus 21-ére.* Tót nyelv ismerete szükséges. Iskolaszék Nagyborove, u. p. *Hutti* (Liptó m.). 755 1—1

A **szepeshelyi** róm. kath. tanítóképző-intézetnél 1913. évi szeptember hó elsejére betöltendő a mennyiségtanfizikai tanári tanszék. Az egyelőre segédtanári minőségben kinevezendő tanár évi fizetése az iskolafenntartó egyházi főhatóság által biztosított 1000 kor. törzsfizetés, 240 kor. szálláspénz és megfelelő államsegély. A megfelelő fizetéskiegészítést, valamint a fizetésnek szabályszerű emelkedését a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 46.447/1909. sz. intézkedése biztosítja. A nevezett tanszékre pályázhatnak róm. kath. vallású tanárok, akiknek tanítóképző-intézeti, esetleg középiskolai, de legalább polgári iskolai tanári oklevelük van. Amennyiben a kinevezendő tanár a fent megjelölt szaktárgyakon kívül más tárgyak tanításával is megbízattnak, köteles a megbízást elfogadni és teljesíteni. Egyebekre vonatkozólag a fenálló intézeti rendtartás kötelező. A kinevezett tanár jogosult és kötelezett tagja az 1894. évi XXVII. törvénycikk által létesített országos tanári nyugdíjintézetnek. A pályázók vallásukat, életkorukat, nős vagy nőtlen állapotukat, végzett tanulmányaikat, képesítettségeket, eddigi működésüket, katonakötelezettségi viszonyaikat igazoló okmányokkal felszerelt s a szepesi egyházmegyei hatósághoz intézendő folyamódványaikat *aug. 25-ig* a szepeshelyi róm. kath. tanítóképző-intézet igazgatóságánál (Szepeshely, u. p. Szepesváralja) nyújtják be. A szepeshelyi róm. kath. tanítóképző igazgatósága. 772 1—1

A **vojkfalvai** (Szepes m.) róm. kath. népiskolánál kántortanítói állásra *aug. 17-ig* pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalmazás miniszteri jóváhagyás alatt áll. Személyes megjelenés előnyös. Kérvények *aug. 15-ig* a szatvini plébániára küldendők. 788 1—1

A **szlatvini** (Szepes m.) róm. kath. népiskolánál kántortanítói állásra *aug. 20-ig* pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalmazás miniszteri jóváhagyás alatt áll. Új kétszobás lakás. Személyes megjelenés előnyös. Kérvények *aug. 15-ig* a szlatvini plébániára posta Szepesolászra küldendők. 789 1—1

A **mutnei** (Árva m.) róm. kath. II. tanítói állásra *aug. 20-ig* pályázatot hirdet az iskolaszék. Jövedelme: 400 kor. a hitközségtől, többi államsegély, 20 kor. kertilletmény. Új lakás két szobával, konyhával, léskamrával, pincével. Tót nyelv tudása megkívántatik. Iskolák templom mellett. 797 1—1

A **benedikői** (Árva m.) róm. kath. néptanítói állásra *aug. 20-ig* pályázat hirdetik. Jövedelme: 276 kor. készpénzben a községtől, többi államsegély, 20 kor. kertilletmény. Lakása 2 szoba, konyha, pitvar, pince, fakamra. Tankötelesek száma 45—50. Tót nyelv tudása szükséges. Utolsó posta Mutne. *Iskolaszék.* 796 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A vásárosmiskei plébániához tartozó **felsőmesteri** filiális községben, az ujonnan létesített kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: törvényszabta új lakás 1400 □ öl kerttel és a legszükségesebb melléképületekkel. Penzben: hitközségtől 100 kor., államtól egyelőre 900 kor., mely a legújabb törvény szerinti összegre ki fog egészítettetni. Csekély kántorságért némi külön stóladíj. Kötelességei díjvelében foglaltatnak. Választás *aug. 10-én d. u. 3 órakor*, melyre megjelenni előnyös. Kérvények Vásárosmiskére alulírottához küldendők. *Gurmic Antal* isksz. elnök. 763 1—1

A **felsőcsatári** (Vas m.) ujonnan szervezett és államiag segélyezett osztálytanítói állásra *aug. hó 13-ig* pályázat hirdetik. A választás ugyanezen a napon, délután 2 órakor leendő. Férfi- és nőtanítók is pályázhatnak. Javadalma: A hitközségtől 100 kor., 20 kor. kertilletmény. Két szoba, konyha, pince és kamara. A törvényes fizetéskiegészítés az államtól. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Kérvények alulírottához Nagynardára, (p. Torony) küldendők. *Schapy József* pléb., isksz. elnök. 746 1—1

Németujvár (Vas m.) anyaegyházhoz tartozó **Ponicz** fiókközségben a róm. kath. kántortanítói és egy osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Házaspár (tanító és tanítónő) előnyben részesül. Kántortanítói illetmény: Szabad lakás konyhakerttel, készpénzben 200 kor., tandíjpótló államsegély 244 kor., kisházásoktól 22-80 kor., terményekben 11 hold 410 ööl szántóföld kat. becser-ték szerint 18-96 kor., rétkaszálás, szárítás és szállítás 16 kor.; szántóföld megműveltetés 40 kor., 720 kg. búza, 122-40 kor., 660 kg. rozs 92-40 kor., 32 m² puhafa házhoz szállítva 112 kor., összesen 868-56 kor. Kántori: 2 hold temetőkaszálás 20 kor., temetések után 20 kor., összesen 40 kor. A termények utáni összeget a hitközség kívánatra készpénzben megváltja. Összfizetés díjlevél szerint 908-56 kor. Díjlevélén kívül a hitközségtől 25 kor. és Battyhány-Zichy alából 24 kor. Kötelessége a szokásos istentiszteleteket, a községi ünnepnapok szentmiséit és vasárnap délután szentrózsafüzért külön díj nélkül elvégezni. Német nyelv ismerete kívánatos. Az osztálytanítónő fizetése államsegéllyel 1000 kor., 20 kor. kertilletmény, egyelőre míg jövő évben építve lesz, egy butorozott szoba ágyneműn kívül. A mindennapiakon kívül az ismétlőket felváltva kell tanítani. Az 1913-ban megállapított tanítói fizetések államsegéllyel való kiegészítéséért a hitközség folyomodik. Pályázati határidő *aug. 15. d. e. 10 óra.* Az állások szept. 1-én elfoglalandók. Kérvények (illetőségi bizonyítvánnyal felszerelve) a németujvári róm. kath. plébániára küldendők. 766 1-1

A **kislippai** (Zala m., u. p. Bántornya) róm. kath. iskolaszék az ujonnan szervezett II. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: a hitközségtől 100 kor., kertilletmény és az új iskolaépületben lakás, az államtól 1100 kor. Vend nyelv tudása előnyös. Határidő *aug. 15.* Választás *aug. 17.* 784 1-2

A **lendvaszentjózsefi** (Zala m., u. p. Bántornya) róm. kath. iskolaszék az ujonnan szervezett II. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: a hitközségtől 100 kor., lakás és kertilletmény, az államtól 1100 kor. Vend nyelv tudása előnyös. Határidő *aug. 15.* Választás *aug. 17.* 785 1-2

A **nagypalínai** (Zala m., u. p. Bántornya) róm. kath. iskolaszék az ujonnan szervezett II. és III. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmuk: a hitközségtől egyenkint 100 kor., 20 kor. kertilletmény és lakás a most épülő új iskolában, az államtól 1100 kor. Vend vagy horvát nyelv tudása előnyös. Határidő *aug. 17.* Választás *aug. 20.* 786 1-2

Németujvár (Vas m.) anyaegyházhoz tartozó **Orbán-falu** fiókközségben a róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Jövedelem: a) tanítói szabad lakás konyhakerttel, hitközségi pénztárból havi előleges részletekben évi 600 kor., b) kántori: készpénzben 47-60 kor., temetések után körülbelül 8 kor., 4 öl puha hasábfu házhoz szállítva 48 kor. Összfizetés a hitközségtől 703-60 kor., a többi államsegéllyel a legújabb törvény rendelkezése szerint van biztosítva. Kötelessége a «Rend-szabályok szerint, a kántoriakban pedig a községi 2 ünnepnap szentmiséit, vasár- és ünnepnap délután szent rózsafüzért külön díj nélkül elvégezni. Tankötelesek száma 50-60. Német nyelv ismerete szükséges. A község országút mellett vasúti megállóhellyel közvetlen Németujvár mellett van. Pályázati határidő *aug. 17. d. e. 10 óra.* Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények (illetőségi, és esetleg szolgálati bizonyítványokkal felszerelve) a németujvári róm. kath. plébániára küldendők. 778 1-1

Zsámánd fiókközség róm. kath. iskolaszéke elemi osztatlan népiskolai kántortanítói állásra *aug. 16. d. e. 11 órára* pályázatot hirdet. Javadalma: készpénzben 800 kor. tanítói és 150 kor. kántori fizetés az iskolai pénztárból. Évötödös korpótlék, illetve fizetékiegészítés 200 kor. az államtól. Stóla és egyéb címek alatt 79 kor. készpénz. Ingatlan vagyonból: egy hold szántóföld,

800 ööl rét és 5 hold 400 ööl legelő haszonévezete 50 kor. Egyéb teendőkért, ha ezek teljesítését a tanító elvállalja, 100 kor. Összesen 1170 kor. Tannyelv magyar, német nyelv szükséges, horvát nyelv előnyben részesül. Lakás természetben. Csak férfitanítók pályázhatnak. Kellően felszerelt kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők. Szentkut (u. p. Strém, Vas megye, vasúti állomás Strém és Vasrátót. *Pávdý Gáspár* pléb., isksz. elnök. 790 1-2

Vashidegkut (Radkersburg mellett) róm. kath. III. tanító-női állásra *aug. 10-ig* pályázat hirdették. Javadalmazása: törvényes fizetés, egy butorozott szobából álló lakás és kertilletmény. Kötelessége díjlevélben. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. *Iskolaszék.* 805 1-1

A **lipótfalvi** (Vas m.) róm. kath. tanítói állásra a «Népevelő» 30. számában hirdetett pályázat megismételtetik. 801 1-1

A **lipárti** (Vas m.) róm. kath. iskolaszék az ujonnan szervezett osztálytanítói állás betöltése céljából pályázatot hirdet. Fizetés: a hitközségtől 100 kor. és 20 kor. kertilletmény, a többi fizetés államsegélyből. Lakása két szoba, konyha, kamara. Kötelessége a reábizandó osztályokat az egyházi és világi törvények szerint oktatni, az ismétlőket felváltva tanítani a kántortanítóval. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók. Pályázati határidő *aug. 16.* választás *aug. 17-én* délután 3 órakor lesz Lipárton, szept. 1-én kezdődő hatállyal. Kérvények *Szabó Lőrinc* pléb., isksz. elnök címére (Vasszécseny) küldendők. 803 1-1

Váci egyházmegye.

Gróf Károlyi László úr ő méltósága főtí uradalnában a Fót községhez tartozó **Sikátor** pusztán új felekezeti néptanítói állás szerveztetett, melyre pályázat hirdették. A kinevezendő tanító fizetése a következő: 1200 kor. készpénz; 240 kor. lakbér és (mivel az iskola Fót községtől 3 1/2 kilométerre van) 200 kor. fuvarpótlék addig az ideig, míg az iskola köze ében esetleg lakást ad az uradalom. A törvény szerinti esedékes korpótlékok az uradalom fogja fizetni. A pályázóknak róm. kath. vallásnak kell lenniök és oklevéllel kell birniök. A kinevezendő tanító tartozik az elemi népiskola I-VI. osztályát vezetni a megállapított egyházmegyei tanterv szerint; továbbá ha az uradalomnak irodájában vagy gazdaságában iskolai szünetidőben reá szüksége volna, tartozik napi 3 kor. azaz három korona külön díjazás mellett szolgálatot teljesíteni. Csakis férfitanítók pályázhatnak és kezdők előnyben részesülnek. Az állás f. év október hó 1-én foglalandó el. Keresztlevél, oklevél, orvosi bizonyítvány és esetleg működési bizonyítvánnyal felszerelt kérvények *Gróf Károlyi László* úr ő méltóságához intézve nagys. *Tanács József* apát-plébános isksz. elnök úr címére, Fót (Pest m.) küldendők. 777 1-2

Az **alpári** (Pest m.) róm. kath. iskolaszék a községtől 6 km. távolságra fekvő «fekete csárdai» tanyai férfitanítói állásra az 1913. évi XVI. t.-c. alapján biztosított javadalmazással pályázatot hirdet azzal, hogy lakbér helyett megválasztott tanító természetben két szobát, konyhát, kamrát, padlást kap, kert helyett pedig törvényes kertilletményt. Pályázók szabályszerűen felszerelt folyamodványait aaug. 17-ig küldjék be. A személyes megjelenés előnnyel jár. Állás szeptember 1-én elfoglalandó, mely időtől a javadalom folyósítatik. *Galambos Sándor* pléb., isksz. elnök. 791 1-1

Jóhangú róm. kath. segédkántort keresek. Fizetése havi 30 kor. és ellátás. *Khírer József* Szentesen. 794 1-2

Keszegi (Nógrád m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Jövedelme: 2 szoba, konyha, kamra és istállóból álló lakás, hitközségtől 854-50 kor. készpénz havi előleges részletekben, a többi államsegélyből. Tannyelv: magyar. Orgonálásban való jártasság és személyes megjelenés megkívánatik. Választás *aug. 25-én* dél-

előtt lesz. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Kérvények *Smeringa József* isksz. elnökhöz, Nézsza (Nógrád m.) küldendők. 500 1—1

Veszprémi egyházmegye.

A lepsényi róm. kath. iskolánál az osztálytanítói állásra *aug. 10-ig* pályázat hirdetik. Jövedelme: 1913. évi XVI. t.-c. szerinti fizetés, melyből a hitközség 100 kor. fizetés, 200 kor. lakbér és 20 kor. kertpótlékkal járul. Kötelessége a reábizott osztályok és az ismétlő iskolások tanítása, a tanulók templomba és körmenetekre való vezetése és a kántorságbani segédkezés és helyettesítés, valamint a «Gondviselés» intézetbe való belépés. Választás augusztus 11-én. Csak férfiak pályázhatnak. Személyes megjelenés kívánatik. Kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők. *Szabó Sándor*, isksz. jegyző. 756 1—1

Galamboki (Zala m.) róm. kath. népiskolánál női tanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetése: a hitközségtől 480 kor., kertilletmény 20 kor., egy szoba a legszükségesebb butorzzal, a többi államsegély. Kötelességei a díjlevélben. Választás *aug. 15-én*. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Katonai kötelezettségének mikénti állásáról felvilágosítást kérünk. *Iskolaszék*. 767 1—1

Nágocsi (Somogy m.) róm. kath. osztálytanítói állásra katonáskodás miatt 1913. 14. tanévre helyettes tanító kerestetik. Fizetés megegyezés szerint. Kötelessége díjlevélben részletezve. Pályázati határidő *augusztus 10.* *Iskolaszék*. 798 1—1

Harmadik évfolyamot jelesen végzett tanítónövendék állást keres akár mint kisegítő, a következő tanévre. Megkeresések *Selmeczy Imre* tanítójelölt Érsekújvár küldendők. 795 1—1

Kerestetik róm. kath. vallású okl. elemi iskolai tanító házitánítóul egy 9 éves fiú és egy 6 éves leányka tanítására. Meg kívánatik, hogy az illető a fiút is zongorára tanítsa. Előnyben részesül, aki a német nyelvet is bírja. Lakást és teljes ellátást az illető a családnál kap. Ajánlatok a fizetési igények megjelölésével és lehetőleg fénykép beküldésével alábbi címre kéretnek: *Kleblatt Nándor*, urad. szamtartó Rábakecztől, u. p. Be ed. (Sopron m.) 704 2—2

Okleveles róm. kath. vallású, nős, 20 évig működő tanító kizárólag tanítói állást keres. Cím: B. E. post-restante Trerecsen. 769 1—1

Tanítópár magyar helyre állást keres. Férj jelenleg kath. kántortanító. Megkereséseket a kiadóhivatal továbbítja. «Tanítópár». 782 1—1

Okl. tanító állást keres. Cím: «Tanító» Bokszeg. Kontrató p. 683 2—2

A sikeres tanítás kelléke a jó „tanészköz“.

Ilyen a BODA-féle mechanikai számoló-szerkezet, mely Magyarországon 7226. sz. a Németországban 58.339/1910. sz. a szabadalmat nyert. Az elemi iskolák részére 152.342/1909. sz. a miniszterleg engedélyezett 1000 koronával jutalmazott, díszoslevelű és áll. éremmel kitüntetett, az Orsz. Kath. Tan. Tanács által 32/1910. sz. alatt engedélyezett, továbbá az összes állami iskolák használatára külön is engedélyezett legjobb számoló-szerkezet. Számos elismerő levél, hivatalos bírálat igazolja gyakorlati értékét. **Ára 45 korona.** Megrendelhető a Szent-István-Társulatnál Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Mária énekeink legszebb gyöngyei, 100 szebbnél szebb ének díszes orgonakisérettel, 2 részben. Egy-egy rész 3 kor. együtt a kettő 5 kor. 48 csinos és dallamos

582-11

orgonadarab 2-40 kor.

Zámbó Károly kántor, Szeged.

Úrrá és hosszúéletűvé teszi

az I. osztálybeli tanítót a

SZEMLELTETŐ ABC

ÉS OLVASTATÓGÉP-

nek az olvasás-írás tanításánál való alkalmazása. Hatóságok által engedélyezve.

Ára: használati útmutatással 25 K.

KAPHATÓ:

599-7

ID. ÁRPÁSY JÁNOS

r.k. tanítónál Ada, Bács-Bodrogm.

65 filléres Tantervfüzeteim

kaphatók: (egy-egy) (I—II)

(III—IV) (V—VI) (I—IV) (III—VI)

és (I—VI) osztályokra.

(Portó 5 fill.) **RUZSINSZKY L. Gyón.**

Védjegye



Magyar törlőgummi

kapható minden papirkereskedésben.

Magyar címer a védjegye,
Magyar diák csak ezt vegye!

Magyar Ruggyantaárugyár
Részv.-Társaság Budapest.



Népiskolai címtáblák

45×60 cm. nagyságban rendkívül tartós, ölmazott acélbádoglemezből, fehérzománc alapfestéssel, fekete nagybetűs felirattal, az itt látható mintarajz szerint színes magyar címerrel ellátva darabonként 15 koronáért megrendelhetők.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv.-társaság.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B. szám.

Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető. 278